

06

December 2015
Årgang 151

budskabet

FORDYBELSE | ANALYSE | INSPIRATION

Tema | Helbredelse og undere i dag

Hvorfor sker det aldrig her hos os?
Hvordan beder vi for de syge?
Hvorfor luthersk – i dag?

ISSN 0901-4802

www.budskabet.dk

Budskabet udkommer seks gange om året.

Artiklerne i Budskabet afspejler ikke nødvendigvis redaktionens synspunkter, men redaktionen er ved deres optagelse ansvarlig for, at holdninger og synspunkter må kunne rummes inden for det, som Luthersk Mission (LM) står for. Eftertryk og citering er tilladt med tydelig kildeangivelse.

Layout Amalie Puggaard Poulsen

Tryk Øko-Tryk

Pris Abonnement: 275 kr. Unge under 30 år: 160 kr.

Udgiver og ekspedition

Luthersk Mission (LM)
Industrivænget 40, 3400 Hillerød
tlf. 4820 7660
d1m@d1m.dk
www.d1m.dk

Redaktør

Ole Solgaard, Enggårdsvej 39, Kragelund, 8723 Løsning
tlf. 2327 1253, os@d1m.dk

Redaktionsudvalg

Alex Dahl Karlsen, cand.scient.pol., Tarm
Henning Haahr Andersen, professor i matematik, Aarhus
Inge Bøgel Lassen, lærer, Aalborg
Per Westh Jensen, ungdomskonsulent, København
Ruth Vatne Rasmussen, hjemmegående, Silkeborg

INDHOLD

LEDER

- 02 GÅ TRYGT DET NYE ÅR I MØDE
Ole Solgaard

TEMA

- 04 HELBREDELSE VED BØN
– ET PÅLIDELIGT LØFTE
Børge Haahr Andersen
- 08 HVORFOR SKER DET ALDRIG
HER HOS OS?
Erik Kloster
- 12 HVORDAN BEDER VI FOR DE SYGE?
Birger Reuss Schmidt
- 16 HUDLØS
Mathias Secher Rom

FOR TROEN

- 17 HVAD ER EVANGELIET EGENTLIG?
Vesa Ollilainen
- 22 KIG IND ...
Inger Margrethe Kofod-Svendsen

HORISONT

- 24 EN TANKERÆKKE
- 25 ENSOM SAMMEN MED ANDRE

ANDRE ARTIKLER

- 26 HVORFOR IKKE KVINDER?
Peter Techow
- 30 HVORFOR LUTHERSK – I DAG?
Jan Bygstad

BØGER

- 33 EVAS DØTRE
- 34 CHRISTIAN BARTHOLDY
- 36 TRO I FRAFALDETS TID

TEMA | Helbredelse og undere i dag

Bibelen giver mange eksempler på helbredelse ved Guds kraft. Vi kan længes efter at se det samme ske i vores land, i vores menighed, i vores eget liv.

Gud er almægtig og kærlig, og han helbreder alle vores sygdomme (Sl 103,3). Han holder det, han har lovet! Men hvordan forholder vi os til løfterne?

Nogle er skeptiske med hensyn til forbøn for syge og tror måske (i praksis) ikke på, at Gud kan helbrede mirakuløst i dag.

Andre – eksempelvis de medvirkende i tv-serien Mirakler i Midtjylland – går frimodigt på gaden og beder for folks dårligdomme, hvor de nærmest kommanderer med Gud.

Vi vil med temaet *Helbredelse og undere i*

dag gerne hjælpe til en sund tænkning og praksis vedrørende sygdom og bøn om helbredelse.

Hvordan skal vi forstå det, Bibelen siger? Hvad indebærer det bibelske "allerede – endnu ikke" perspektiv på løfterne? Og hvordan kan vi helt konkret gribe det med forbøn for syge an?

LEADER

GÅ TRYGT DET NYE ÅR I MØDE

AF OLE SOLGAARD

Ifølge kalenderen nærmer vi os et nyt år. For nogle kan det skabe bekymring for fremtiden. Både politisk, kirkeligt og personligt er der nok at bekymre sig om. Men ... Gud findes! Og han sætter både nu-tiden, fortiden og fremtiden i et nyt perspektiv. Det vil jeg minde mig selv om i dag.

Det er ikke så svært at få øje på alle problemerne. Sult, krig og forfølgelse hærger verden, og vi kan føle os magtesløse. Materialisme, åndelig sløvhed og frafald fra Gud og hans ord præger det kirkelige liv i højere

grad, end vi aner. Og jeg kan blive usikker på, hvordan jeg selv når helskindet i mål.

Det Herrens år ...

Men der er grund til at se fremtiden i møde med fortrøstning og frimodighed. For mit livsløb er i Guds hånd (jf. Sl 30,16). Det er ikke altid let at se, men det er ikke desto mindre den virkelighed, et Guds barn må hvile i og stole på.

I gamle dage omtalte man ofte et årstal med "Det Herrens år ..." Det lyder måske lidt overhøjtideligt, hvis jeg siger, at vi nu er på vej ud af "Det Herrens år 2015", men udtrykket rummer alligevel en styrke, som

jeg let glemmer.

Uanset hvad der er sket i verden og i mit liv i 2015, så har det ikke bare været tilfældighedens år, men Herrens år. Og dermed ikke et år, jeg selv var herre år, for det var Herrens år; en gave fra Gud.

Vi har været i hans hånd hver dag, og han har kontrol over situationen, også når det har set allermost håbløst ud. Og alt det gode, vi har fået lov at erfare i årets løb, er hverken held eller fortjeneste – men en gave fra Gud. For det har været et Herrens år.

Gud er alle tiders Gud, og fremtiden er hans. Det vigtigste for os med tanke på

Ole Solgaard; Gud er alle tiders Gud, og fremtiden er hans

fremtiden er derfor at være knyttet sammen med ham i troen på Jesus. Det må være det nye års primære dagsorden – også selvom omgivelserne og medierne prioriterer anderledes.

Vi aner ikke, hvad det nye år bringer. Men én ting ved vi: Ligesom 2015 har været et Herrens år, så bliver 2016 også et Herrens år. Den tanke kan skabe tryghed midt i det uvisse. For "hvad enten vi altså lever eller dør, tilhører vi Herren," siger Paulus (Rom 14,8). Og hvem ved – måske kommer Jesus igen i 2016, eller før, for at realisere den endelig forløsning.

Hent mod i nådens hus

Samtidig er der stor styrke og mod at hente i, at Guds nåde er ny hvert nytår (let omskrivning af Klages 3,23). Vi skal altså ikke hente modet og fremtidstroen i vores egne nytårsforsætter eller gode ambitioner. Vi kan derimod – som så mange andre i historiens løb – hente mod og styrke hos Gud og i hans nåde.

Guds nåde tager ikke udgangspunkt i mig, men i Gud selv. Helt uden begrundelse i mig og mit liv vil Gud glemme mine synder både fra fortiden og nutiden, og så vil han se på mig med kærlige øjne, fordi Jesus opfyldte alt, hvad jeg skyldte.

Den nåde får jeg lov at leve i hver dag. Guds nåde omtales som et hus, en evig bygning. Derinde lever jeg mit liv – med alle mine synder, fiaskoer, sorger, glæder, sejre og nederlag. Der er jeg omgivet af Guds nåde på alle sider.

Nåden dækker alt i min fortid og rækker også ind i fremtiden i det nye år.

Der er dog også grund til at minde om, at nådetiden ikke er uendelig. Guds nåde tilbydes mig lige nu, og det må jeg forholde mig til i dag: "Om I dog i dag ville lytte til ham! Gør ikke jeres hjerter hårde ..." (Hebr 3,7f). Vi må leve hver dag i et opgjort forhold til Gud og mennesker, for vi ved ikke, hvilken dag der bliver vores sidste.

Når hverdagen leves i det lys, kan vi frimodigt gå næste dag, næste år og alle de ukendte udfordringer i møde og se de nye muligheder deri. Og vi kan sammen med David trygt sige til Gud: "Ingen, der håber på dig, bliver til skamme" (Sl 25,3a).

Gavekort

Giv et års gaveabonnement på Budskabet 2016 til en anden – en oplagt julegave, som omfatter seks "pakker" i løbet af året.

Gavekortet koster kun kr. 160,- (normalt kr. 275,-)

Angiv navn, adresse og gerne mail-adresse på både giver og modtager til Luthersk Mission på mail: d1m@d1m.dk eller tlf. 48207664.

Så får du tilsendt et gavekort (som du giver til modtageren) og en faktura.

Og modtageren får Budskabet tilsendt i hele 2016 – med mulighed for at forlænge.

TEMA

Helbredelse ved bøn – et pålideligt løfte

AF BØRGE HAAHR ANDERSEN

.....

Hvad siger Bibelen om muligheden for helbredelse ved bøn? Hvordan skal løfterne egentlig forstås? Og besvarer Gud altid vores bønner her og nu?

Den nye pagts tidsalder indledes med Johannes Døber. Han taler og agerer som profet og forstår sig selv som én i rækken af gammeltestamentlige profeter. Men han helbreder ikke de syge og gør ikke undere, sådan som nogle – men ikke alle – af GT's profeter gør. Han er bevidst om, at når Messias-tiden kommer, så skal blinde se, døve høre, spedalske blive rene og døde stå op.

Messias helbreder syge

Så træder Jesus frem og forkynder det samme budskab om Guds rige, der er kom-

met nær. Tiden er inde til at omvende sig og tro på evangeliet. Den markante forskel på Johannes og Jesus er, at Johannes peger på en anden, mens Jesus peger på sig selv som Messias. Et af tegnene på, at han er Messias, er, at han helbreder de syge.

Denne praksis hos Jesus vækker en kolossal opmærksomhed. Vi har en række skildringer af enkeltpersoner, som Jesus helbreder. Men også generelle udsagn om, at Jesus helbreder alle de syge, der blev bragt til ham: "... han drev ånderne ud ved sit ord og helbredte alle de syge, for at det skulle opfyldes, som er talt ved profeten Esajas, der siger: 'Han tog vore lidelser, han bar vore sygdomme'" (Matt 8,16f).

Da Jesus udsender apostlene og senere en større gruppe til en række byer og landsbyer, giver han dem fuldmagt til at helbrede

syge og uddrive dæmoner i Jesu navn. Da disciplene glædestrålende vender tilbage og aflægger rapport, fortæller de, at de ved at bede i Jesu navn har helbredt syge og uddrevet dæmoner.

Og på et tidspunkt giver Jesus de tolv et stort løfte: "Den, der tror på mig, han skal også gøre de gerninger, jeg gør, ja, gøre større gerninger end dem, for jeg går til Faderen, og hvad I end beder om i mit navn, det vil jeg gøre, for at Faderen må blive herliggjort i Sønnen. Beder I om noget i mit navn, vil jeg gøre det (Joh 14,12-14).

I Joh 5,20 tales om, at Jesus skal gøre *større gerninger* end det at helbrede en lam mand. I sammenhængen er de større gerninger at høre Jesu ord og gennem det gå over fra døden til livet (5,24f). Når Jesus nævner, at disciplene skal gøre endnu større

Jesus giver et meget omfattende løfte om, at den, der beder i Jesu navn, skal få det, han beder om, og at troende kristne til alle tider kan bede om helbredelse og erfare velsignelsen ved at blive helbredt

FOTO: ISTOCKPHOTO

gerninger end han selv, så er det et udtryk for, at de efter pinse skal forkynde evangeliet, sådan at endnu flere går over fra død til liv end under Jesu jordeliv.

Apostlenes Gerninger fortæller om undere og helbredelser ved apostlenes hænder. Her får Peter og Paulus lov at gøre de samme gerninger som Jesus. Men ikke mindst fortælles der om, hvordan de forkynder for store menneskemængder, og at mange kommer til tro og går fra død til liv. Helbredelserne bliver et synligt tegn på, at Jesus vitterligt er opstået og virker gennem sine udvalgte vidner.

Løfte til alle troende

I sin undervisning betoner Jesus, at det ikke blot er ham selv, der kan helbrede, eller apostlene, der kan helbrede i hans navn. Han giver et meget omfattende løfte om, at den, der beder i Jesu navn, skal få det, han beder om, og at troende kristne til alle tider

kan bede om helbredelse og erfare velsignelsen ved at blive helbredt (Joh 16,23f. Mark 16,17f).

Paulus nævner, at visse kristne kan have en særlig nådegave til at bede for syge, sådan at de bliver helbredt (1 Kor 12,28), og Jakobsbrevet 5,14-16 nævner et specielt ritual for salving og forbøn om helbredelse af dem i menigheden, som får en alvorlig sygdom.

Opsummerende om det bibelske materiale kan vi sige, at NT har et særligt fokus på, at Jesus helbreder syge. Det er et tegn på, at han er Messias og i overensstemmelse med konkrete profetier i GT. Det er også en forsmag på Messias tidens fuldendelse i den kommende verden, hvor sygdom og død endegyldigt skal være fortid.

I Apostlenes gerninger er der et særligt fokus på de helbredelser, der sker gennem apostlene – især Peter og Paulus, og det bekræfter deres særstilling som kirkegrund-

læggere.

Endelig er der generelle løfter om, at Gud vil helbrede gennem kristnes bøn i Jesu navn, og der nævnes forskellige former for bøn og forbøn. Vi kan bede om helbredelse for sygdom i vores personlige bøn, når vi er alene. Nogle i menigheden kan have en særlig gave til at bede for syge, og menighedens ledelse kan gennem en særlig sygesalving bede om helbredelse for alvorligt syge i menigheden.

Bønhører Gud altid her og nu?

Betyder det så, at Gud altid besvarer vores bønner om helbredelse her og nu?

Vi har i de tre første evangelier en beretning om den besatte dreng, hvor besættelsen har en epilepsi-lignende karakter. Disciplene har prøvet at hjælpe, men har måttet give op. På spørgsmålet om, hvorfor det ikke lykkes, svarer Jesus: "Den slags kan kun drives ud ved bøn" (Mark 9,29; Ifølge ➤

Overordnet perspektiv; Gud vil helbrede – om ikke før, så på den nye jord

Matt 17,21: ... ved bøn og faste).

Dermed har Jesus sagt, at forbøn for syge og besatte kan være en proces, som strækker sig over tid, og hvor der kræves vedvarende bøn.

I Johannesevangeliet 5 hører vi om, at Jesus kommer til et sted, hvor der ligger mange syge. Men så vidt vi kan se, helbreder Jesus kun én af de syge ved denne anledning. Paulus nævner også en medarbejder, som han har måttet efterlade syg i Milet (2 Tim 4,20). Og Timotheus kæmper selv med et svagt helbred, hvor han ofte er syg. Paulus beder ham ikke gå til forbøn, men anbefaler ham at drikke vin i stedet for vand (1 Tim 5,23)!

Det store perspektiv i Jesu forkyndelse er, at den, som beder, får. Nogle gange får den kristne lov til at erfare en helt naturstridig helbredelse; andre gange helbreder Gud gennem kroppens immunforsvar eller medicinsk behandling og over tid. Enkelte gange helbreder Gud ikke, men gennem sygdom og lidelser lader han os leve i en daglig afhængighed af ham. Vel at mærke med det overordnede perspektiv for øje, at Gud vil helbrede – om ikke før, så på den nye jord.

Et af de markante steder i NT, hvor det omtales, at Gud ikke helbreder her og nu,

er Andet Korintherbrev 12,1-10, hvor Paulus omtaler sin torn i kødet. Det er et eksempel på noget meget smertefuldt, som Paulus gennemlever, og hvor han gennem en længere proces erfarer, at han ved ikke at blive bønåhørt bliver endnu mere afhængig af Gud.

NT's tidsalder er fyldt af den slags eksempler. Hvorfor blev Stefanus ikke udfriet af martyriet? Eller Jakob, én af de tolv apostle, ham, som tilhørte den absolutte inderkreds. Hvorfor hjalp den opstandne Jesus Paulus gennem en række farer, men andre gange lod ham gå gennem smertefulde lidelser for evangeliets skyld?

Det er også sådan, vi kender den troendes liv både gennem GT's klagesalmer og gennem de historiske skildringer, vi har i GT og NT. I Jesu bjergprædiken skildres Jesu disciple som fattige, sørgende, hungrende og tørstende. Sådan er den kristnes jordiske liv fortsat. Samtidig er disciplene og vi andre i og med relationen til Jesus salige, men det er altså en salighed midt i svaghed og afhængighed.

NT skildrer tre svarmuligheder på vores bøn om helbredelse: 1) Gud kan helbrede her og nu, 2) Gud kan helbrede over tid eller 3) Gud kan sige nej. Den iagttagelse får Luther til at komme med en vigtig sjælesør-

gerisk regel. Han siger i en prædiken, at når vi som kristne beder Gud om timelige ting, for eksempel helbredelse fra sygdom, så siger vi til Gud, hvad vi ønsker, men tilføjer: Guds vilje ske!

På den måde overlader vi det til Guds styre og forsyn at helbrede *eller* at føre os gennem lidelser og sygdom, og vores bøn bliver en måde at flytte ansvaret over til Gud. Hvis jeg derimod beder om de evige ting, såsom syndernes forladelse, så behøver jeg ikke tilføje: Guds vilje ske. For her har vi ud fra Guds ord og løfte en vished om, at Gud i samme stund, vi beder, vil åbne Himlen og give os del i sin tilgivelse.

Bøn ved sygdom

Ifølge Jesu ord må vi bede om alt det, som er svært i vores liv, hvad enten det er en hårdnakket forkølelse, en celleforandring i kroppen, eller andre ting, der berører vores fysiske og psykiske velbefindende.

På Jesu tid var der nogle, der var så skeptiske, at de ikke kom til Jesus med deres syge. Det betød, at så skete der ikke mange helbredelser. Derfor skal vi komme til Jesus i bøn, når vi er syge eller er bekymrede for vores helbred. Selv når Gud bruger den mellemstation, som hedder læger, medicin, terapi og immunforsvar, er det ham, som

Børge Haahr Andersen, f. 1956
Rektor på Dansk Bibel-Institut

helbreder. Han gør det blot gennem naturlige midler. Men ved at bede erkender vi, at den egentlige helbredelse kommer fra ham. Og vi skal ikke undlade at bede, selv når lægens diagnose siger "uhelbredelig" sygdom. Jesus har vej alle steder.

Paulus nævner en akut livsfare, han og Timotheus engang havnede i (2 Kor 1,10f). De var så langt ude, at de selv havde opgivet håbet om at bevare livet. Alligevel blev de reddet, ikke mindst takket være forbøn fra menigheden.

Sådan må vi bede for dem i vores midte, der kæmper med sygdom. Vi må gøre det til en del af den fælles forbøn ved gudstjerner og møder og supplere med vores personlige bønner i vores hjem. Nogle i det kristne fællesskab er udstyret med et specielt omsorgsgen, og Gud har på en særlig måde lagt dem på hjerte at bede om helbredelse for syge. Paulus kalder dette *nåde-gaver til at helbrede*. Det er ikke, fordi deres bønner "virker" mere end alle andre kristnes. Men Gud har givet dem en særlig gave til at se andres legemlige nød og at omsætte denne nød til forbøn.

Menighedens sygesalvning og forbøn

Ved særligt alvorlige sygdomme nævner

Jakobsbrevet 5,14-16 muligheden for at kalde menighedens ældste sammen og salve den syge med olie og bede over ham. Olien er i Bibelen et billede på Helligåndens nærvær, og det, at det er menighedens ældste (ledere og præster), som skal kaldes sammen, skyldes ikke, at deres forbøn er mere virksom end alle andres. Men de synliggør hele menighedens forbøn og konkrete overgivelse af den syge til Guds helbredende kræfter.

"Troens bøn vil frelse den syge, og Herren vil gøre ham rask," skriver Jakob. Bønhørelsen er frelse og helse. Bemærk, at der bruges ord, som både kan gå på fysisk helbredelse her og nu og på den helbredelse af krop og sjæl, som opstandelsen på den nye jord vil være. Bønhørelse kan ske her og nu, gennem en længere proces eller være skjult og først slå igennem efter døden og opstandelsen. Det væsentlige er den eftertrykkelige overgivelse af den syge til Guds varetægt.

Helbredelse – et tegn, der peger på Jesus

At Jesus helbredte de syge, er med til at skabe en kolossal opmærksomhed omkring Jesu virke. Samtidig kom det i visse situationer til at afspore fokus, sådan at folk blev

mere optaget af healeren Jesus end Jesus som Messias. Derfor lavprofilerer Jesus en række steder bevidst denne side af sin tjeneste. Han vil ikke have, at helbedelserne skal skygge for hans egentlige ærinde i verden: at helbrede mennesket fra dets grundskade, dets skyld.

Vi skal altså bruge, men ikke misbruge bønnens og forbønnens gave. Vi skal i det – som i alt andet – herliggøre Jesus og ikke herliggøre forbederen. Vi må frimodigt bede om helbredelse, også i det offentlige rum og vidne om Guds indgreb offentligt, når og hvor det sker. Men hvis menneskers fokus flytter til det ekstraordinære eller væk fra optagetheden af, hvem Jesus egentlig er, så må vi nedtone offentlighedskarakteren af det, vi gør. Det dybeste lag i dette er Jesu alvorlige ord om, at et menneske kan have gjort mægtige gerninger i hans navn og alligevel miste den evige frelse (Matt 7, 22).

Samtidig viser Jesu helbedelser, at han bekymrer sig om alt i vores liv, også vores krop og vores sundhed. Vi kan bede ham om dagligt brød, om helbredelse fra sygdom, om tålmodighed i lidelser. Og når og hvor han vil, giver han os et lille glimt af den kommende verden, hvor al sygdom skal være fortid.

TEMA

Hvorfor sker det aldrig her hos os?

FIRE BIBELSKE PERSPEKTIVER PÅ SYGDOM OG HELBREDELSE

AF ERIK KLOSTER

Når der blandt kristne tales om helbredelser, dukker et spørgsmål – med god grund – ofte op: **Hvorfor sker det aldrig her hos os? I NT ser det ud til at være ret almindeligt med helbredelser, ikke bare på Jesu egen tid, men også i kirkens første år.**

Spørgsmålet stilles nogle gange ud fra en længsel efter at se Gud gribe ind, så vi slipper for sygdom og lidelse, og andre gange stilles spørgsmålet ud fra en undren: Når nu NT taler så ligefremt om det, og Jesus direkte instruerer sine disciple i, at de skal gå ud og helbrede (Matt 10,8), hvorfor bliver det så ikke praktiseret mere

åbenlyst her hos os, der gerne vil tage NT på ordet?

Andre gange stilles spørgsmålet ud fra en anfægtelse: Er der noget, vi gør forkert? Tror vi ikke nok? Er der noget, vi mangler, siden vi ser så få helbredelser? Er det sandt, når det hævdes, at en kristen ikke skal kæmpe med sygdom, fordi Jesus har båret al vores sygdom?

I det følgende vil vi se på fire dele af det svar, der skal gives.

- 1: Alle bliver syge, ikke fordi vi selv synder, men fordi Adam syndede.
- 2: Underets tid er ikke forbi.
- 3: Ja, det er muligt at have en god teologi og en dårlig praksis.
- 4: Gud siger nej.

1. Alle bliver syge – ikke fordi vi selv synder, men fordi Adam syndede

Sygdom og død er et resultat af syndefaldet, for ved Adams fald kom døden ind i verden (Rom 5,12f), og det har konsekvenser ikke alene for mennesket, men for hele skaberværket, som er blevet underlagt tomhed og forgængelighed (Rom 8,20 ff).

Synden er trængt igennem til alle mennesker, og således også med sygdom som et grundvilkår for alle mennesker. Den er et forvarsel om, at vi alle skal dø: Sygdommen er dødens herold. Jesus afviser idéen om, at en specifik *personlig* synd er den umiddelbare årsag til sygdom (Joh 9,3).

Bibelens forståelse af sygdom lægger sig midt imellem to misforståelser: 1) at syg-

Bibelens forståelse; Nogle gange er der tale om "almindelig" sygdom, andre gange er der noget dæmonisk på spil

dom *altid* har en åndelig årsag, og 2) at sygdom *aldrig* kan have en åndelig årsag.

Fremgangsteologiens misforståelse er at hævde, at sygdom altid har en åndelig årsag: "Prøv at lade være med at se sygdom som noget, der skal helbredes, men som en sygdomsånd, der skal forlade den syge. Gud har skabt os alle raske. Han ønsker virkelig INGEN sygdom. Djævelen har derimod indført sygdom i verden ... Djævelen er netop ham, der spreder sygdom, ødelæggelse og splid. Det, vi som kristne tit glemmer, er udholdenhed i TRO, BØN og AUTORITET over for Djævelen".¹

Når sygdom således tolkes som et åndeligt fænomen, vil behandlingen ofte bestå af åndelige midler, f.eks. bøn og faste. Der er eksempler på, at man har taget medicin fra psykisk syge, fordi det blev betragtet som vantro at behandle med medicin.²

Den anden misforståelse – at sygdom aldrig kan have en åndelig årsag – kan vi møde i det offentlige sundhedsvæsen, hvor man har et sekulariseret syn på sygdom. Her vil man f.eks. afvise, at en psykiatrisk patient kan være dæmonbesat – og vé den psykiater, der kunne finde på at hævde det.³

Bibelens forståelse af sygdom lægger sig et sted midt imellem de to misforståelser: Nogle gange er der tale om "almindelig"

sygdom, andre gange er der noget dæmonisk på spil.

Matthæusevangeliet 9,27-34 er et godt eksempel på dette: Først helbreder Jesus to blinde, hvor der altså er tale om "almindelig" sygdom og ikke noget dæmonisk. Han foretager ikke en eksorcisme på de blinde, som om det er en "sygdomsånd", der skal fordrives med autoritet. Men umiddelbart bagefter foretager han en eksorcisme, og det går ud over en dæmon, der havde gjort en mand stum. Her havde sygdommen altså en åndelig årsag, og da dæmonen blev drevet ud, forsvandt sygdommen også.

Denne afbalancerede forståelse af sygdom kommer til udtryk i kristnes praksis: I mange tilfælde skal vi med glæde bruge medicin og gå til læge, for det er Skaberens redskaber, når det handler om helbredelse, og i sjældne tilfælde kan der være tale om sygdom med åndelig årsag, og det skal håndteres af modne kristne.

2. Underets tid er ikke forbi

Skaberværket, der er mærket af sygdom og død siden Adams fald, længes efter forløsning (Rom 8,20f), og da "den anden Adam" trådte frem, var det med helbredelse og opstandelse (Matt 8,16f. 1 Pet 2,24).

Når vi rammes af sygdom, skal vi gøre ak-

kurat som de påtrængende og desperate syge i evangelierne: Vi skal gå til Jesus med sygdommen og frimodigt bede om helbredelse.

I Markusevangeliet fylder helbredelsesbetretningerne ca. en tredjedel, så der var ikke noget skjult, fortiet eller perifert ved Jesu helbredelsestjeneste, og han kan også helbrede i dag, for underets tid er ikke forbi.

Igennem kirken historie og også blandt vækkelsesbevægelserne i Danmark har der været forskellige holdninger til bøn om helbredelse⁴, men så vidt jeg kan se, er der intet i NT, der taler for, at helbedelserne skulle ophøre. Tværtimod tales der om undere og helbedelser som tegn, der skal følge kirken (Mark 16,17f). Underets tid er altså ikke forbi.

Men det ser dog ikke ud til at være en hverdagsbegivenhed i Guds folks historie. Noget tyder på, at der kan være lange perioder, hvor der sker meget få undere, f.eks. som på Jeremias' tid eller dele af kongetiden, og så kan der være andre perioder, hvor antallet af undere er på sit højeste. Det gælder:

- udvandringen fra Egypten og ørkenvandringen, hvor underne står i kø.
- Elias' og Elisas tid, hvor størsteparten af folket er konverteret til Baal.

Jesus helbredte mange, men ikke alle. Det er åbenbart ikke Guds vilje, at alle skal være raske på denne jord. Først på den nye jord kan vi en gang for alle smide krykkerne.

FOTO: FLICKR / TWM

- Daniels tid i Babylon, hvor sand tro på Israels Gud stilles over for afgudsdyrkelsen.
- Jesu og apostlenes tid.

Det ser ud til, at antallet af undere topper, når konfrontationen mellem Guds rige og Satans rige er stærkest!

Når der i dag sker et under eller en helbredelse, er der fire mulige årsager:

- *Den dejlige:* Jesus forbarmer sig i sin nåde over den syge og helbreder, helt i forlængelse af hvordan det foregik på NT's tid.
- *Den uforklarlige:* Placebo-effekten – for Skaberen har skruet vores psyke sådan sammen, at vi (kortvarigt) reagerer positivt på behandling.
- *Den uhyggelige:* En falsk profet står bag. Jesus siger, at ikke alle undere kommer fra Gud (Matt 24,24).
- *Den mærkelige:* Misbrug af nådegave. Da Moses skal skaffe vand til Israels folk

(4 Mos 20), vil han ikke nøjes med at tale til klippen, men han *slår* på den. Moses får i situationen nådegave til at gøre et under for folket, men misbruger den til egen ære, og så kunne Herren jo sige til folket: "Så får I ikke noget vand!" – men det gør han ikke. I sin kærlighed til folket lader han underet ske, selvom Moses var ulydig og misbrugte nådegaven. Folket skal i dette tilfælde ikke lide under, at dets ledere ikke altid gør det rette. Med andre ord: Undere og helbredelser *kan* godt forekomme dér, hvor motivet ikke er rent.

3. Ja, det er muligt at have en god teologi og en dårlig praksis

Hvis man er overbevist om, at man har en sund, bibelsk lære om sygdom, helbredelse og forbøn, må det være anfægtende, at

man ser så få helbredelser i forhold til, hvad man ser hos dem, hvis lære man ikke har fuld tillid til.

Det kan jo skyldes, at man har kombineret god *teologi* med dårlig *praksis*. Man er for forsigtig og tilbageholdende, selv når der er en klar opfordring til at bede for syge (Jak 5,14-16).

Der er mange teologiske og praktiske forhold, som skal overvejes: Hvordan skal vi gøre? Hvad vil de andre tænke? Kan vi gøre noget forkert? Kan troen holde til, at Gud evt. siger nej? osv. Men disse indvendinger må ikke stå i vejen for den umiddelbare, tillidsfulde handling.

Og når vi nu lige er ved Jakob: han ville slet ikke acceptere kombinationen af god teologi og dårlig praksis, for ifølge ham skal der netop være sammenhæng mellem ord og gerning.

Erik Kloster, f. 1969

Cand.theol.

Kollegieleder på Det Kristne Gymnasium

Hvorfor sker det aldrig her hos os? spørger en del unge kristne, og måske savner de bare at se kristne, der ikke bare hører Guds ord, men handler på det. De vil gerne se, at man tager Guds ord alvorligt i praksis!

4. Gud siger nej

Det mest provokerende og anfægtende svar på, hvorfor der ikke så ofte sker helbredelser hos os, er: Gud siger nej! Vi får ikke altid det, vi beder om, fordi Guds plan er noget andet.⁵

I nogle kirker kan man møde den fremgangsteologiske påstand, at Gud altid vil helbrede. Og argumentet er, at Jesus har båret alle vores sygdomme (Matt 8,16f), og derfor skal vi ikke være syge: "Det ER Guds vilje, at folk skal være raske".⁶ Den, der tror, kan altså leve et herligt liv i en sfære af godt helbred og velsignelse på alle livets områder, og udøve autoritet over synd og sygdom. Hvis bare vi er åndsfulde nok, så vil alle blive helbredt.

Denne tankegang medfører, at succesraten afhænger af forbederens åndsfulde og evne til at udøve autoritet. Dermed er der ikke længere tale om afmægtig bøn om helbredelse, men om en befaling til helbredelse. Indstillingen og bønnen "ske din vilje" giver ikke megen mening i fremgangsteo-

logien, for Guds mening er jo, at vi altid skal helbredes.

I luthersk kristendom betragtes den troende som et barn, der i alle forhold af livet er afhængig af sin Far og hans vilje, og derfor beder vi "ske din vilje". Men i fremgangsteologien betragtes den troende som en voksen, der selv har magt og autoritet.

Vi kan fint give fremgangsteologien medhold i, at Guds Rige *er* kommet nær, og ved Jesu død og opstandelse *er* synd, død, Djævel og sygdom overvundet. Men fremgangsteologiens fundamentale fejltagelse er, at den regner med, at hele denne sejr får fuld, synlig effekt i kirkens tid, og ikke først fuldt ud på den nye jord. Man glemmer at skelne mellem, hvad vi *allerede* nu har ved troen, og hvad vi *endnu ikke* ser realiseret fuldt ud.

Et eksempel: Jesus har båret al synd og befriet os fra syndens magt (Rom 6), men det betyder desværre ikke, at vi dermed er syndfrie lige nu. Paulus' skildring af kampen imellem kød og ånd (Rom 7) bærer ikke ligefrem præg af, at synd og nederlag er et overstået kapitel for ham.

Ved troen er vi allerede retfærdige i Kristus, men det er endnu ikke åbenbaret fuldt ud. Det får vi først lov til at se og føle og leve i fuldt ud på den nye jord. Og helt

parallelt hertil: Jesus har båret al sygdom og død, men det betyder ikke, at vi slipper for sygdom og død og lidelse – ikke før på den nye jord.⁷ Det er først dér, vi bliver helt fri for død og sorg og smerte. Lur mig, om ikke det bliver godt!

- 1 Citat fra www.lyttiljesus.dk/dk/StillSick.html
- 2 Christian Hedegaard fra Evangelist fik en kvaksalveridom for at have taget medicin fra psykisk syge og have ordineret bøn og faste i stedet: www.dr.dk/Nyheder/Indland/2012/10/09/1009113345.htm
- 3 Som det skete med den kristne psykiater Thomas Teglggaard, www.kristeligt-dagblad.dk/mennesker/lægen-som-tror-på-gud-og-dæmoner
- 4 Se Kurt Larsen artikel i *Dansk Tidsskrift for Teologi og Kirke*, 2014-4
- 5 Gud siger nej til Paulus' bøn (2 Kor 12,8f), og til Davids bøn (2 Sam 12). Daniels venner er også klar over, at det ikke er sikkert, at Gud med et under vil redde dem fra ildovnen (Dan 3,16-18). Det vil føre alt for vidt at beskrive lidelsens formål og årsag, Guds plan og den manglende bønørelse osv., men Leif Andersen har skrevet gode bøger om emnet
- 6 Citat fra www.lyttiljesus.dk/dk/StillSick.html
- 7 Fremgangsteologien får en fyldig behandling i *Himlen på forskud* af Anders Bergem, Credo 1988

TEMA

Hvordan beder vi for de syge?

AF BIRGER REUSS SCHMIDT

Når et kristent menneske rammes af sygdom, er den mest naturlige og umiddelbare reaktion at bede til vores far i himlen. Paulus siger: "Vær ikke bekymrede for noget, men bring i alle forhold jeres ønsker frem for Gud i bøn og påkaldelse med tak" (Fil 4,6). Det er en formaning, men jo først og fremmest et kæmpe privilegium.

I alle livets problemer kan vi vende os til den almægtige Gud. Han har al magt, han hører os, og han elsker os og bekymrer sig om os.

Der er god grund til at nævne denne opfordring i vores tid, hvor vi er vant til, at sundhedsvæsenet kan kurere de fleste sygdomme. Det handler ikke om at droppe lægen og medicinen, men om, at vi lever hele

vores liv i fortroligt fællesskab med Gud og i bøn til ham.

Men skal sygdommen eller lidelsen ikke have en vis størrelse, før det er rimeligt at ulejlige Gud?

Nej, det er netop et udtryk for vores fortrolige relation til Gud, at vi kan tale med ham om – *alt*. Og han lover os intet mindre, end at "Guds fred, som overgår al forstand, vil bevare [vores] hjerter og tanker i Kristus Jesus," når vi gør det (Fil 4,7).

Når vi beder til Gud *under alle forhold*, erkender vi vores totale afhængighed af ham. Og vi giver ham ansvaret. Det giver tryghed og glæde i livet.

Velsignelsen i det kristne fællesskab

Men med fællesskabet med den treenige Gud følger også fællesskabet med vo-

res kristne brødre og søstre. Det er endnu en gave af de helt store! Paulus betegner menigheden/kirken som *Kristi legeme* og beskriver, hvordan vi på den baggrund – og med Kristus som hovedet – vokser og opbygges i kærlighed (Ef 4,16).

Og han taler også om, hvordan erkendelsen af Kristi kærlighed foregår "sammen med alle de hellige" (Ef 3,18).

Den kristne kirke er et kærlighedens fællesskab, som vokser direkte ud af Guds kærlighed til os.

Det bliver meget konkret, når nogen i menigheden rammes af sygdom. Paulus siger lige ud, at "lider én legemsdel, så lider også alle de andre" (1 Kor 12,26). I den kristne menighed må kærligheden vise sig i omsorg – og især i bøn for den, som bliver ramt. Det er et kæmpe privilegium at kunne bede

Når vi beder til Gud under alle forhold, erkender vi vores totale afhængighed af ham. Og vi giver ham ansvaret. Der giver tryghed og glæde i livet.

for sin egen sygdom, men privilegiet bliver endnu større, når vi også kan bede for den i menighedens fællesskab.

Når det handler om sygdom, anviser Ny Testamente ikke mindre end tre "bedestrategier", som alle er konkrete udtryk for menighedens omsorg og kærlighed.

Forbøn i menighedens fællesskab

Den første strategi er forbøn i menigheden. Det kan praktiseres på flere niveauer: På tomandshånd, ved bedemøder, i bibelgrupper eller lignende og endelig i menighedens forsamling ved møder eller gudstjenester.

Hvilket forum man beder i, vil bl.a. afhænge af sygdommens karakter og den syges frimodighed. Jeg tror, vi kunne være hinanden til stor hjælp ved at blive bedre til at bede spontant for hinanden, når vi mødes på tomandshånd. Når en kristen bror

eller søster nævner et opstået problem – for eksempel en sygdom – er der ikke nogen mere naturlig respons end at bede! Ofte siger vi: "Jeg vil bede for dig!" Det er fint, men hvorfor ikke også gøre det her og nu?

I mange menigheder er der mulighed for at få forbøn i forbindelse med "menighedsbønnen", og det er en god ordning. Denne gode praksis udfordres dog i store forsamlinger, hvor alle ikke nødvendigvis kender hinanden. Når syge her nævnes i bønnen, må det gøres på en måde, så det ikke bliver for indforstået, og det er en vigtig tommelfingerregel, at den syge selv på forhånd har givet tilladelse til at blive nævnt som et beedeemne – også når vedkommende ikke selv er til stede.

Nogle steder er der også en praksis, hvor det er muligt at få personlig forbøn f.eks. i forbindelse med nadveren. Det giver ofte kun mulighed for en kort bøn, men det er

en god ordning og en enkel måde for den syge at dele sin nød eller sygdom med en kristen bror eller søster på.

Måske burde vi også lejlighedsvis afholde egentlige forbønsmøder eller -gudstjenester med særlig fokus på netop personlig forbøn.

Håndspåleggelse

Vi må opmuntre hinanden til at gøre brug af alle gode muligheder for forbøn i det kristne fællesskab. Det er med til at styrke både bønnen og fællesskabet og dermed også vort åndelige liv.

Traditionelt har vi i vores sammenhænge været tilbageholdende med at bede for hinanden med håndspåleggelse. Det er der ingen grund til at være. Håndspåleggelsen er et stærkt signal om både fællesskab og vores fælles afhængighed af Guds indgriben. Jesus opfordrer os til det (Mark 16,18), >

Bemærk; Det handler ikke om at droppe lægen og medicinen, men om, at vi lever hele vores liv i fortroligt fællesskab med Gud og i bøn til ham

og vi møder det også praktiseret af Ananias (ApG 9,12.17). Så lad os gøre det med frimodighed!

Salvning af syge

Den anden strategi er salvning af syge, som apostlen Jakob meget konkret formaner og opmuntrer os til at bruge (Jak 5,13ff).

Heldigvis har denne nytestamentlige praksis vundet mere indpas i vores sammenhænge gennem de senere år, men der er stadig en del usikkerhed forbundet med den. Hos Jakob er det imidlertid en ganske naturlig ting. "Er nogen blandt jer syg, skal han tilkalde menighedens ældste, og de skal salve ham med olie i Herrens navn og bede over ham" (Jak 5,14).

Min erfaring efter at have medvirket ved mange salvninger er entydigt positive. I et enkelt tilfælde har jeg oplevet, at handlingen var livsforlængende, men jeg tror, jeg kan sige, at det også i alle de andre tilfælde var en stærk forkyndelse og oplevelse af at blive lagt i Guds hånd og dermed også en erfaring af "Guds fred, som overgår al forstand."

I den katolske kirke er sygesalvning blevet praktiseret som "den sidste olie" og har været opfattet som et ritual til brug på dødslejet. Teksten i Jakobs Brev giver imidlertid

ingen grund til at begrænse anvendelsen af salvning på den måde. Omvendt er det heller ikke naturligt at salve, når der er tale om simple lidelser.

Selv finder jeg det naturligt med salvning ved uhelbredelig sygdom, forud for en større operation eller ved lidelser af kronisk eller invaliderende art. Jeg tror ikke, vi skal sætte nogle faste grænser, men derimod opmuntre hinanden til at gøre brug af muligheden. Jeg opfatter ikke salvning som et tilbagevendende ritual, men mener dog godt, at man kan salve en person for den samme lidelse flere gange.

Mange vil være tilbageholdende med at bede menighedens ledere om salvning, blandt andet for ikke at være til ulejlighed. Men vi bør gøre menigheden klart, at det hører med til menighedsledelsen at stå til rådighed for salvning. Og som menighedsledere bør vi aktivt opfordre syge til at lade sig salve.

Når Jakob giver opgaven til menighedens ældste, er det ligetil at forstå i menigheder, der har "ældste" og/eller "præster". Men handlingen kan også udføres af andre i det kristne fællesskab, for eksempel prædikanter eller andre, som i praksis udøver et hyrdeansvar. Ud over disse "menighedens repræsentanter" er det fint, hvis den syges

nærmeste familie og venner også deltager i handlingen.

Ritual for salvning

I LM's vejledende liturgihåndbog¹ findes der et ritual for sygesalvning. Det indeholder følgende elementer:

- Sang og kort bøn
- Samtale/andagt over Jak 5,13-18 (og evt. Jak 4,13ff)
- Trosbekendelsen
- Skriftebøn
- Skriftlæsning (f.eks. Es 53,4f. Matt 8,16f. Matt 7,7-11).
- Den syge salves med olie på panden (der tegnes et kors) med ordene: "Efter Guds ord og befaling salver jeg dig med olie i Herrens navn."
- Fælles bøn. Deltagerne beder højt sammen. Lederen lægger hånden på den syge
- Lederen lyser velsignelsen
- Fadervor
- Sang

Ritualet er kun vejledende. Det er for eksempel naturligt, at skriftebønnen udvides med stilhed til bekendelse og absolution (tilsigtelse af syndernes forladelse med håndspålæggelse), og der kan tilføjes nadver. Skriftlæsningen kan også suppleres af

Birger Reuss Schmidt, f. 1958
Menighedskonsulent i LM

frie vidnesbyrd for deltagerne, og flere end lederen kan bede med håndspålæggelse. Hvis den syge er meget afkræftet, kan det være nødvendigt at forkorte ritualen.

Det er en stærk, men også meget trosstyrkende oplevelse at deltage i en sygesalvning.

Helbredelsens nådegave

Den tredje og sidste bedestrategi for syge er at anvende helbredelsens nådegave, som blandt andet omtales i Første Korintherbrev 12,28 som en af Åndens gaver til Guds folk.

I kapitlet omtales denne nådegave på linje med en række andre nådegaver. I nogle kirker har helbredelsens nådegave fået en særstilling som et udtryk for en særlig åndsmeddelelse fra Gud og måske endda ligefrem obligatorisk nådegave, som alle kristne bør have.

Det fremgår imidlertid klart af kapitlet, at denne nådegave ikke har nogen særstilling frem for de andre, og ligeledes, at den gives til nogle kristne, men ikke til alle.

Men at helbredelsens nådegave i nogle sammenhænge overbetones, giver os ikke nogen ret til at underbetone den, og det må vi vedgå, at vi har gjort i den lutherske kirke – også i LM.

Det er Gud, der suverænt deler nådegaver ud til sine børn, som han ser, det tjener fællesskabet bedst og ærer hans navn. Men det skal ikke afholde os fra at undervise om nådegaverne i al deres mangfoldighed og også bede Gud om at give os dem, ligesom Paulus længes efter at se menigheden i Rom *for at kunne give dem af Åndens gaver* (Rom 1,11).

Helbredelse og evangelisering

Og så lige et indskud om forbøn på gaden: I nogle kirker er forbøn for syge et meget vigtigt instrument i det evangeliserende arbejde. Torben Søndergaard fra "The Last Reformation"² i Aalborg giver således nye kristne en såkaldt kickstart ved at sende dem på gaden og bede for mennesker.

Det sker med udgangspunkt i Jesu praksis og Apostlenes Gerninger, hvor helbredelser forekommer hyppigt. Det er imidlertid værd at bemærke, at der ikke findes opfordringer til en sådan systematisk praksis i NT's breve.

Vi skal møde vores ikke-kristne medmennesker med Jesu kærlighed, men måden, hvorpå vi gør det, skal vi ikke lægge ind i et fast koncept. Når det inkluderer forbønshandlinger, må vi sørge for, at det sker i en sjælesørgerisk ramme.

Forbøn og sjælesorg

Konklusion: Lad os frimodigt bede for de syge i menighedens fællesskab – både ved den offentlige bøn, ved salvning og ved anvendelsen af helbredelsens nådegave. I alle tilfælde er det vigtigt, at forbønnen også ledsages af undervisning og sjælesorg om, at vi ikke er herrer over Guds indgreb.³

Gud *kan* gribe ind her og nu og helbrede sygdom, og det må vi frimodigt bede om. Den bøn bliver definitivt opfyldt på den yderste dag, når han skaber en ny jord uden sygdom, død og sorg til sit frelste folk.

Nogle gange – når og hvor Gud vil – foregriber han den endelige frelse og helbreder sygdom her og nu på denne jord – men det sker ikke altid.

Men i alle tilfælde må vi bede og på den måde lægge os i Guds hånd og vente alt godt fra ham.

1 http://www.dlm.dk/sites/default/files/files/Om_0s/2006_vejledende_liturgihaandbog.pdf

2 Se www.mission.dk

3 Læs mere om emnet i nordmanden Peder Olsens bog *Helbredelse ved bøn*, Credo Forlag, 1988

Mathias Secher Rom, f. 1983
Frimenighedspræst

Godt sagt;

I bønner giver du
frivilligt afkald på at
være den, som ved
bedst.

Det er noget, der gør
utroligt godt.

Anna Libak

HUDLØS

AF MATHIAS SECHER ROM

.....

Hudløs, står nøgen for skud
Slidt af at vente på Gud
Afmagtens vakuum
kraftkrematorium
suger og huler mig ud

Kom nu, og genskab min hud
Tomrum kan du fylde ud
Dit territorium
frelseskriterium
Kom nu, og hjælp du mig, Gud!

Og så greb du ind
Du greb rent faktisk ind
Ikke just som forventet
men du vidste bedst

Stadig i fare for brud
Skrøbelig, helende hud
Nøgent mysterium
egomartyrium
Reddet, da du greb mig ud

For da du greb ind
greb du rent faktisk ind
Ikke just som forventet
men du vidste bedst

FOR TROEN

HVAD ER EVANGELIET EGENTLIG?

AF VESA OLLILAINEN

.....

For nogen tid siden deltog jeg i en samtale om teologiske spørgsmål. Jeg husker ikke alt det, vi diskuterede, men én ting husker jeg. Under samtalen kom vi ind på, hvad evangeliet er. En af deltagerne svarede: "Evangeliet er, at vi skal elske Gud og vores næste".

Normalt definerer "liberale" det kristne evangelium som en mulighed, der betyder, at man kan elske. Derfor var det overraskende at høre den påstand i en diskussion med almindelige dagligdags troende.

Jo, kærligheden til Gud følger af evangeliet. Og kravet om at elske Gud går forud for evangeliet. Men *evangeliet* er noget helt andet. Ifølge Jesus opsummerer kærlighedsbuddet hele *loven* (Mark 12,28-31). Det var det stør-

ste bud. Men Jesus kalder ikke befalingen for evangelium.

Apostlen Paulus ville måske ikke have været lige så overrasket. Han havde tjent de kristne i Korinth i lang tid med undervisning og formaning. Han havde forkyndt evangeliet. Han havde forklaret, hvad evangeliet var, og hvordan de kristne skulle leve efter det. Alligevel skrev han senere: "Brødre, jeg vil gøre jer bekendt med det evangelium, som jeg har forkyndt for jer ..." (1 Kor 15,1).

Paulus anså det for nødvendigt endnu en gang at fortælle korintherne, hvad evangeliet er. Hans omsorg vidner om, at allerede dengang kunne de kristne let glemme evangeliet eller forvrænge det. Hele hans aposteltjeneste var én lang kamp for det eneste sande evangelium.

I sit brev sammenfattede Paulus evange-

liet (1 Kor 15,1-11). Hans korte redegørelse minder om en trosbekendelse, som i nogle få ord fanger essensen af den kristne tro. Sammenfatningen er enkel at lære udenad. Den rummer stadig værdifulde indsigter om evangeliet.

På den baggrund vil jeg ud fra seks vinkler pege på, hvad evangeliet er:

1. Evangeliet fortæller os om *Gud Teologi* betyder læren om Gud. Evangeliet lærer os, hvem Gud virkelig er. Derfor er evangeliet også teologi. Den korte sammenfatning af evangeliet antyder to lærdomme om Gud.

For det første: Gud oprejste Jesus fra de døde. Paulus skrev, at Kristus "opstod på den tredje dag" (1 Kor 15,4). Derefter præciserer han konsekvensen, hvis det ikke >

Konstatering; Evangeliet findes overalt i Bibelen, og hele Bibelen er baggrunden for evangeliet

havde været sandt: "Men er Kristus ikke opstået, er jeres tro forgæves ..." (v.17). Korsfæstelsen indebar, at Gud havde forbandet Jesus (5 Mos 21,23). Han kunne dermed opfattes som en falsk Messias. Af denne grund forlod disciplene håbet, da Jesus døde. Det eneste, der kunne overbevise dem – eller andre jøder – om, at Jesus var den lovede Messias, var, at Gud også oprejste ham fra de døde. Det var bevist på, at Gud var på hans side.

For det andet antydes Guds hensigt i formuleringen "Kristus døde for vore synder" (1 Kor 15,3). Formuleringens virkning på os afhænger af, om vi forstår, hvad synd er.

Ifølge Bibelen er der to sandheder om Gud, som vi alle inderst inde kender, selv om vi kan fornægte dem indtil vores sidste åndedrag. Vi ved, at Gud er vores *skaber*, og at han er vores *dommer* (Rom 1,19f; 2,15. Se også ApG 17,22-32; jf. 1 Mos 1-3).

Han har skabt den virkelighed, vi lever i, og han opretholder den. Vi tilhører ham og er afhængig af ham i alt. Dermed opstår der et moralsk ansvar over for ham, der ejer os. En dag skal hver og én af os stå til regnskab over for ham. Når vi lytter til vores samvittighed, forstår vi, at den dag ikke lover noget godt for os. Vi er skyldige over for vores skaber.

Vi ved, hvordan vi burde leve, men vi gør det ikke. Vi aner både skaberens godhed og ved, hvor dårligt det står til med os over for ham. En dom er på vej. Det er helt sikkert. Lige så sikkert er det, at vi ikke kan komme helskindet gennem dommerens ransagelse.

Disse to grundsandheder er grundlæggende forudsætninger for al evangelisering og alt missionsarbejde. Særligt vigtigt er det i en kontekst, hvor den kristne tro endnu ikke er kendt – som i Athen, hvor Paulus prædikede evangeliet til grækerne – eller hvor evangeliet ikke længere er kendt, hvilket i stadig højere grad er tilfældet her i Finland (og også i Danmark, tror jeg). Uanset afstanden mellem kristnes og ikke-kristnes tro findes der en kontaktflade, et ubestrideligt faktum om Gud.

Mennesker forsøger på alle mulige måder at komme tilrette med deres åbenbare skyld. Man kan sige, at Gud ikke findes. Man kan forsøge at tæmme Gud og sige, at Gud faktisk er mere kærlig. Eller man kan forsøge at forson sig med Gud på alle mulige måder: et fornuftigt liv, religiøs iver og offer.

Selv om alle disse forsøg er dømt til at mislykkes, antyder de en vigtig indsigt: Det vigtigste, vi kan opnå i dette liv, er at blive forsonet med Gud. Hvor vigtigt det end

er med tilgivelse mennesker imellem – at venskab opstår gennem, at vi beder om tilgivelse og giver tilgivelse – har vi i sidste ende alligevel ikke noget, hvis vi ikke har Guds tilgivelse.

Evangeliet er svaret på denne vores skyld over for Gud. Den Gud, som vi står i gæld til, redder os fra skylden og straffen. "Alle har syndet og har mistet herligheden fra Gud, og ufortjent gøres de retfærdige af hans nåde ved forløsningen i Kristus Jesus" (Rom 3,23f). Og: "... det var Gud, der i Kristus forligte verden med sig selv" (2 Kor 5,19).

Opstandelsen er bekræftelsen på dette ufattelige og vidunderlige budskab. For det er virkelig ufatteligt, at Gud i sin udgrundelige nåde ikke lader os få efter fortjeneste, men skænker os tilgivelsen og retfærdigheden, som Kristus lagde grunden til gennem sin død og opstandelse.

2. Evangeliet fortæller os om Kristus

Paulus begyndte med "Kristus døde for vore synder" (1 Kor 15,3). Det er ikke nok, at vi fortæller om Gud. Hvis vi nøjes med at fortælle om Gud, som han ifølge den almene åbenbaring virkelig er (vores skaber og dommer), mister vi alt håb. Vores samvittighed vidner mod os. Vi har skyld over for ham.

Endvidere bedrager vi os selv, hvis vi vil tæmme Gud eller forkynde en anden Gud. Vi kan sænke overliggeren ved at hævde, at vi egentlig ikke er så onde. Vi kan ændre sort til hvidt. Vi kan sige, at vi ikke ved, hvordan Gud er, eller at han er stum og ikke taler, i hvert fald ikke via nogen åbenbaring – og slet ikke gennem Bibelen. Men alt dette er selvbedrag, som afsløres senest på den sidste dag foran Guds dommersæde.

Vi må derfor forkynde Kristus, hvis vi vil forkynde et virkeligt evangelium!

Vi skal heller ikke forkynde en hvilken som helst Kristus. Vi kan bruge hele tiden på bjergprædikenen, miraklerne og lignelserne, men hvis vi undlader det, som alle evangelierne ender med, har vi undladt det vigtigste. Paulus skriver, at Kristus døde for vores synder, blev begravet og genopstod på tredjedagen.

Evangeliet handler om korset, Kristi død og opstandelse for vores skyld. Paulus ønskede alene at kende Kristus og ham som korsfæstet (1 Kor 2,2). Evangeliet fokuserer på Kristus og hvad han udførte uden for Jerusalem den påske for to årtusinder siden.

3. Bibelen fortæller om evangeliet

To gange skrev Paulus "efter Skrifterne" (1 Kor 15,3f). Som i foregående afsnit er der

også her to sider at lægge mærke til.

Først: Evangeliet er bibelsk, idet det er fortalt os i Bibelen, i den hellige skrift, som er Guds åbenbaring for os. Skabelsen, faldet, løfterne, korset, evigheden – alt dette er inkluderet i Bibelens store og sande historie, der begynder fra Bibelens første vers og afsluttes i sidste vers.

Derfor kan man sige, at evangeliet findes overalt i Bibelen, og at hele Bibelen er baggrunden for evangeliet. Kun denne historie, kun denne virkelighedsskildring giver os svaret på, hvem Gud er, hvem vi er, hvad vores problem er over for ham, og hvorfor Jesus er så vigtig.

Den anden side er underforstået i titlen: *Kristus*. Dette ord er den græske formulering for det hebraiske *Messias*, som betyder "den salvede". For at forstå, hvorfor Jesus kaldes *den salvede*, må vi fordybe os i den bibelske røde tråd, det vil sige løfterne om den kommende Messias. Disse løfter var en del af Guds svar på menneskehedens kvaler efter faldet.

Nu ved jeg ikke, hvilke tekster Paulus tænkte på her. Måske tænkte han på det første løfte om kvindens afkom, som skal knuse slangens hoved samtidig med, at den bider ham i hælen (1 Mos 3,15). Måske henviste han til Anden Samuelsbog 7 med Guds

løfte om kong David som den evige arving og tronfølger, en Messias, der skal herske for evigt. Måske tænkte han på Salme 110 med løftet om, at Herren skal være både præst og konge over alle jordens folk. Et alternativ er også Esajas 53 med sin skildring af den lidende tjener, der ofredes som et lam for vores overtrædelser.

Det er også muligt, at Paulus i stedet for profetier og forudsigelser tænkte på institutioner som templet eller den store forsoningsdag som forbillede på Messias. Han kan også have tænkt på folk som Moses, David eller ypperstepræsten.

Under alle omstændigheder indeholder en udlægning af evangeliet også løfterne og deres opfyldelse. Gud har gennem GT's profeter lovet en kommende frelser. NT proklamerer, hvordan løfterne fuldbyrdes i Kristus.

4. Evangeliet er sandt

Paulus skrev, at Kristus blev begravet, men opstod på den tredje dag fra de døde (1 Kor 15,3f). Evangeliet handler om noget historisk, noget reelt og virkeligt. Det er virkelig sket i tid og rum.

Evangeliets historiske side kan ikke understreges nok i vores tid. I dag betragtes troen som en personlig og subjektiv stillingtagen, >

Vesa Ollilainen; Vi bedrager os selv, hvis vi vil tæmme Gud eller forkynde en anden Gud

FOTO: JAMES EMERY

Jesu korsfæstelse og opstandelse er historiske begivenheder, og derfor er evangeliet også en sandhed, der ikke afhænger af smag og behag.

Evangeliet bliver ikke sandt af, at nogen tror på det, og falsk, hvis man ikke tror på det.

et valg, som vi hver især træffer. Det valg er baseret på følelsesmæssige – rent ud sagt egoistiske – kriterier som: Kan jeg lide det? Virker det for mig? Får jeg det godt af det?

At tro på Jesus eller Muhammed, er derfor næsten samme sag som at sige, at jeg kan lide chokoladeis, og du synes om vaniljeis. I den situation er det ikke blot krænkende, men også absurd at vove at tænke, at alle skal kunne lide chokoladeis. Men evangeliets historiske side gør troen til noget meget mere end et personligt valg. Evangeliet er ikke en sandhed, der afhænger af smag og behag.

Paulus opregner en række vidner til opstandelsen: Peter, Jakob, de tolv, alle apostlene og fem hundrede. Når han samtidig skriver, at de fleste endnu er levende, selvom nogle er sovet ind, indbyder han os dermed til at overveje beviser for opstandelsen.

Der er gode grunde til den kristne tro. Vi kan argumentere for den og blive overbevist om sandheden. Den kristne tro er objektivt sand, virkelig sand. Evangeliet er ikke et sagn, som vi kan synes om og ty til, når vi har det svært.

Vi behøver ikke at nøjes med at fortælle, hvordan vi har oplevet Kristus. Nej, vi kan indbyde andre til at tage del i det, der har

overbevist os. Alt det, som vi forkynder, står fast, uanset om nogen tror på det eller ej. Evangeliet bliver ikke sandt af, at nogen tror på det, og falsk, hvis man ikke tror på det. Nej, Kristus er sandelig død og opstået – og ve os, hvis vi ikke retter os efter dette faktum.

Evangeliet har en historisk side. Evangeliet giver ikke gode råd for os om, hvordan vi skal kunne leve som bedre mennesker. Evangeliet er de glade nyheder om, hvad Gud har gjort i vores virkelighed, i tid og rum. Jesus er faktisk død og genopstået.

Det ændrer ikke noget, om du tror på det eller ej. Din tro eller din vantro forandrer ikke dette faktum. Din stærke, svage, lille eller tvivlende tro har absolut ingen indflydelse på, hvad Gud engang gjorde på korset. Troens gyldighed måles ikke på styrken eller kvaliteten af troen, men afhænger kun af en historisk kendsgerning: Kristus er opstået.

Evangeliet er forankret i historien. Derfor går det ikke an at mene, at man kan være kristen, selvom Jesus skulle være begravet i en massegrav. Det er ikke nok at tro, at "Jesus opstår i mit hjerte". Hvis han ikke opstod uden for mit hjerte i en historisk virkelighed, findes der ikke virkelig frelse, kun en indre fornemmelse, som får etiket-

Vesa Ollilainen, f. 1978

Teol.dr.

Lærer på Finska Folkmissionen (SEKL)/
Finnish Lutheran Missions bibelskole

ten "frelse".

Det går heller ikke an at hævde, at den kristne tro ikke handler om at fastholde sandheden i de påstande, som findes f.eks. i den apostolske Trosbekendelse. Formuleringerne om Jesu død og opstandelse er ikke smukke metaforer for, hvor vigtig han opfattedes at være. Disse ord beskriver, hvad der faktisk skete: "factum est". Paulus fastslog, at uden opstandelsen findes der intet som helst grundlag for den kristne tro, den kristne kirke eller missionsarbejde (1 Kor 15,12-19).

5. Evangeliet er *for alle*

I indledningen skrev Paulus, hvordan de kristne i Korinth modtog evangeliet, troede på det, og hvordan de måtte holde fast ved det, hvis de ønskede at få del i evangeliets løfter. Paulus opregnede mange vidner og nævnte til sidst sig selv. Alle disse vidner havde hørt evangeliet. Apostlene havde vidnet om det samme evangelium altid og overalt, uanset menneskelige grænser.

Evangeliet skal altså ud til alle. For kun evangeliet bærer Jesus til os. Missionsarbejdet er en uundværlig del af evangelieforkyndelsen. Evangeliet går videre til nye modtagere i nye generationer. Det må ud til både store og små, såvel nationer som byer,

familier og enkeltpersoner.

6. Evangeliet er *Guds kraft*

Før Paulus skrev om evangeliet, havde han i kapitel efter kapitel undervist de kristne om, hvordan de skulle leve. Han havde advaret og formanet, rost og fordømt. Alle instruktionerne var højst nødvendige dengang, og er mindst lige så nødvendige i dag. Men efter at have sagt, hvordan de kristne skulle leve, måtte Paulus vende tilbage til *evangeliet*.

Paulus kunne forkynde nok så meget og nok så hårdt mod kirkens forfald, mod indre stridigheder og uoverensstemmelser og mod umoral og uretfærdighed. Men kun evangeliet bevirker en sand og varig forandring.

Paulus, der var Kristi forfølger, blev forvandlet af Kristi evangelium til at blive en efterfølger (1 Kor 15,9f). Ligeledes var det kun evangeliet, der forvandlede Peter fra fornægteren Peter til forkynderen Peter.

Evangeliet er Guds *kraft* (Rom 1,16). Gud virker gennem evangeliet. Dette budskab forkynder ikke kun om Kristus; det *bærer* i sig selv Kristus til os. I dette ord kommer vores frelser til os. Derfor kalder vi Bibelen for et nådemiddel. Den formidler Guds nåde til os. Derfor har vi også dåben og

nadveren. I det synlige virker Kristus selv. Han deler ud af sig selv og sin nåde til os.

Dette evangelium er nødvendigt over alt. Vi ser, at kristne fortvivles og mistrives. I vores tid mangler vi modet til at stå frem og proklamere den kristne tro og de kristne værdier. Vi ser, at synden får tag i vores hjerter. Vi er ikke i stand til at gøre op med gamle forsyndelser. Vi græder over vores svage tro, vores fejltrin, vores hårdhed, uvilje og manglende forandring. Bodsmidlet for os alle er kun ét: Evangeliet. Evangeliet føder troen. Evangeliet opretholder troen. Evangeliet frelser os. Evangeliet heliggør os.

Tænk, at vi så let glemmer et så forunderligt budskab.

Oversættelse: Ragni og Bent Nielsen

FOR TROEN

KIG IND ...

AF INGER MARGRETHE KOFOD-SVENDSEN

Vinduerne i vores huse har flere funktioner. De henter lys ind i rummene, ind til os. De indrammer vores hjemmeliv. De giver os udsyn til haven, himlen, verden udenfor. Men vi venter ikke, at andre ligefrem står og kigger ind. Vinduet er også en slags grænse.

Andre vinduer, f.eks. butiksruder, har en anden funktion. De skal præsentere varer og lokke kiggere til at komme ind og købe. Her har vinduet en "kig-ind-effekt", som f.eks. børn uden for en legetøjsbutik kan mærke nærmest fysisk.

Få et indblik i Guds rige

Jeg er kommet til at tænke på vinduer, fordi jeg i Bibelen indimellem bliver standset af

ord, formuleringer eller bibelafsnit, der virker som et sådant "kig-ind-vindue" på mig. Det lukker sig op og giver et indblik i Guds Rige. Sådan et sted vil jeg pege på her:

"... I er kommet til Zions bjerg, til den levende Guds by, det himmelske Jerusalem, til tusinder af engle, en festforsamling og en menighed af førstefødte, som er indskrevet i himlene, og til en dommer, som er alles Gud, til deres ånder, som er retfærdige og har nået målet, til Jesus den nye pagts formidler, og til det rensende blod..." (Hebr 12,22-24):

Teksten er henvendt til Hebræerbrevets læsere, som tror på Jesus og ved hans blod er rensede for al synd. Det gælder også os, som tror på Jesus nu. Og budskabet er to-talt overvældende. Tit nøjes jeg faktisk med at tænke i hovedlinjer: at jeg i Jesus har syndernes forladelse, frelse fra fortabelsen,

barnekår og evigt liv hos Gud.

Det er alt sammen rigtigt og hver for sig fantastisk, når man åbner sig for det. Men rundt omkring i Bibelen står der mange flere detaljer. De er ikke nødvendige til frelse, for vi frelses alene ved tro på Jesus, og de føjer ikke noget til frelsen, for den er fuldkommen i ham. Men de åbenbarer mere af, hvad Guds nåde indebærer, så vi aldrig bliver færdige med at vokse i kundskab om Gud, og så vi derved styrkes i tro, udholdenhed og længsel efter evigt liv hos Gud.

Zions bjerg

Zions bjerg, som teksten omhandler, var stedet, hvor templet blev bygget, Guds åbenbaringssted på jord. I Hebræerbrevet 12 står det som modpol til Sinaj bjerg, som var den gamle lovpagts sted. Zions bjerg

Usynlig virkelighed; Allerede her på jord har vi i troen på Jesus del i hele Guds Rige

Inger Margrethe Kofod-Svendsen, f. 1946

Cand.theol.

Tidl. højskolelærer og forlagsleder

står for Guds nådes sted, hvor Kristus med sit eget blod vandt evig forløsning. Derfor er Zions bjerg et billede på en himmelsk virkelighed og kaldes den *levende Guds by, det himmelske Jerusalem*.

Her åbenbares altså, at vi ved troen på Jesus ikke blot har fået fællesskab med ham. Allerede her på jord har vi i troen på Jesus del i hele Guds Rige. Vi er kommet til en usynlig himmelsk virkelighed, hvor Gud, Jesus, alle englene og alle de hellige er. Og vi har i Jesus fællesskab med dem alle. Det er en svimlende virkelighed, der åbenbares bag dette "kig-ind-vindue".

Vi ser en menighed af frelste, der er til fest i Himlen. Det er alle dem, der var af Abrahams tro og alle, der er døde i troen på Jesus og åndeligt lever hos ham nu. Fællesskabet med Jesus er også fællesskab med dem.

Jeg tror, vi er mange, der ved en af vore kæres død har haft en stærk erfaring af, at han eller hun nu er gået forud for os ind i Guds Rige. Og det er jo det, der står her. Det er ikke bare ønsketænkning. Alle Helgens Dag synger vi salmen "Helgen her og helgen hisset er i samme menighed", men det er en virkelighed, som gælder alle dage.

Guds folk er ét og omfatter alle, der hører ham til, både dem, der "har nået målet", og

dem, der endnu lever på jord, og hvis navn er skrevet i livets bog. Jeg oplever, at det er en stor trøst og glæde at blive mindet om, når savn og smerte tynger.

Erkendelsen og erfaringen af troens fællesskab med andre kristne er også en stor rigdom. En grund til tak og en grund til ydmyghed. Vi hører sammen ikke på grund af gemyt og sympatier alene, men fordi Jesus forbinder os i fælles tro.

Og så kalder smerten over den adskillelse, som afvisning af eller ubibelsk tro på Jesus medfører, også på ydmyghed, bøn og vidnetjeneste, om de dog må komme til tro. Må Gud lede os hver især i det kald.

Det ny Jerusalem

Guds bolig er ikke her på jord – som den er nu. Vi kan i Bibelen få indkig i det himmelske Jerusalem. Men først når Jesus kommer igen i herlighed sammen med sine engle, når denne tidsalder slutter, når alt det, som er nu, forsvinder, og Gud gør alting nyt, da kommer det ny Jerusalem fra Gud som ny himmel og jord. Da skal Guds bolig være hos menneskene.

Gud vil bo hos dem, de skal være hans folk, og Gud vil selv være hos dem. Han vil tørre hver tåre af deres øjne, og døden skal ikke være mere, ej heller sorg, ej hel-

ler skrig, ej heller pine skal være mere. Gud og Jesus skal være byens tempel og dens lys, og alt skal være herligt, rent og helligt (Åb 21,3f.22ff).

Vi fatter det ikke! Vores jordiske erkendelse kan ikke rumme det, og i Bibelen beskrives det for os i billeder. Den smule, vi forstår lidt af, er, at alt det, vi kender som lidelse, smerte, sorg, ondskab og forbandelse, *ikke* skal være mere. Gud vil bo hos os i en verden, der er fuldkommen, som han selv er det. Det bedste er, at når Jesus åbenbares i herlighed, skal vi blive som ham, for vi skal se ham, som han er. Vi bliver ikke til guder, men vi bliver taget ind i hans herlighed.

Paulus skriver, at vi som i et spejl kan se Herrens herlighed, når Helligånden åbenbarer den for os (2 Kor 3,18). Det sker bl.a., hver gang vi gennem et sådant "kig-ind-vindue" i Guds ord får set lidt mere af Guds ufattelige storhed og mere af Jesus.

HORISONT

Spalten, hvor redaktionens medlemmer vil forsøge at sætte aktuelle og principielle forhold ind i en større sammenhæng.

Spalten vil også indeholde passager fra den kirkelige debat og klip fra forskellige blade og aviser.

En tankerække

Denne spalte deler navn med et program på DR1. Det var min første tanke. *Horisont* på DR1 er et nyhedsmagasin, som går i dybden med aktuelle hændelser verden over. Jeg ser det meget sjældent, for teaseren (en kort promovoring) for programmet er nok for mig; så orker jeg ikke mere ... For mig bliver det bare en påmindelse om al verdens elendighed, som kun gør mig trist til mode.

Men så så jeg en dag et reklameskilt ved et busstoppested for et nyhedsmedie med en helt anden vinkel: "*Verdens Bedste Nyheder* – en nyhedskampagne, der formidler fremskridt og positive resultater fra udviklingslandene".

I *Verdens Bedste Nyheder* (VBN) bliver der fokuseret på det, der går godt i de lande, vi så ofte hører triste nyheder fra. Udfordringerne bliver også belyst, men VBN bruger kun konstruktiv journalistik, så alt bliver for midlet med et positivt fortegn.

Heldigvis er der jo mennesker, der får hjælp, og lande, der får fred. Men alligevel.

Er det et dækkende nyhedsbillede? Er det ikke alligevel en smule virkelighedsfjernt? For uanset hvor positivt det bliver vinklet, og uanset om jeg slukker for *Horisont*, så er der megen ondskab i verden – mennesket er her jo endnu.

Det ledte mig videre til næste tanke: Gud er ikke virkelighedsfjern! Måske kan det se sådan ud - både ude i den store verden, men også i mit eget liv. Men "Herren ser ned fra himlen, han ser alle mennesker. Fra sin bolig iagttager han alle dem, der bor på jorden. Han har skabt alle hjerter og giver agt på alle deres handlinger" (Salme 33,13f).

Herren ser det hele. Der er intet, der går upåagtet hen, og i rette tid og efter sin plan griber han ind. For trods al den ondskab, Gud må se, holder han stadig hånden over denne verden og er her med sin almagt.

En gang imellem får vi et lille glimt, et lille tegn: Syge bliver raske, uvenner bliver venner, og mennesker bliver frelst. Det skete eksempelvis for Tass Saada, en tidligere Fatah-kriger, der mødte Jesus: Han blev helt forandret!

Historien kan læses i hans bog: *Jeg var snigskytte for Arafat* (Lohse Forlag 2012). Desværre opdagede jeg først for sent, at man kunne høre hans utrolige vidnesbyrd på Virksund Kursuscenter i sommers. Tænk, at en, der før hadede jøderne, nu arbejder på at forsone jøder og arabere ved at fortælle dem om Jesus!

Og Jesus vil besøge og frelse alle mennesker. Nu er vi kommet til den sidste tanke i rækken: I den lokale børneklub hørte vi om Zakæus. Og da pointen kom til sidst – at Jesus gerne vil opsøge og frelse alle mennesker, uanset hvad de har på samvittigheden – var der et af børnene, der spontant udbrød: "Også de onde?" Ja! Også de onde. Og tak for det! Så er der håb for os alle sammen. *Det* er ultimativt verdens bedste nyhed!

RVR

Rapport; Ensomhed kan indfinde sig midt i et fællesskab, hvor man oplever, at man ikke burde have ensomhedsfølelser, men har dem alligevel

Ensom sammen med andre

“Jeg kan føle mig ensom eller mutters alene, når jeg er sammen med mange mennesker. Det er blandt andet det der med, at jeg lægger mærke til, at lige pludselig er der nogen, der sidder og snakker, men hov, jeg sidder ikke og snakker med nogen. Så føler jeg mig faktisk mere ensom, end jeg ville gøre, hvis jeg havde været herhjemme og bare sad og hyggede mig med mig selv.”

Sådan udtaler en kvinde, der har oplevet alvorlig ensomhed i sit liv. Hun er en af de personer, der er blevet interviewet til en større rapport om ensomhed blandt voksne, som blev udgivet sidste år af Mary Fonden.

Med afsæt i rapporten har diakoniudvalget i Roskilde Stift for nylig valgt at sætte særlig fokus på ensomhed blandt voksne. Begrundelsen kunne man læse i Kristeligt Dagblad den 17. oktober 2015:

“Vi vil gerne stille skarpt på gruppen af voksne ensomme i alderen fra 30 til 50. Det er en gruppe, der ikke har været fokus på før, men som også kæmper med ensomhed. Derfor vil vi inspirere kirkerne og sognene i stiftet til at rette flere aktiviteter mod dem,” forklarede leder af Center for Diakoni og Ledelse

Connie Yilmaz Jantzen til avisen.

Hun siger videre, at noget af det, som gør gruppen særlig, er, at det er voksne, som har haft ensomhed som et problem hele deres liv. De har typisk ikke haft nære venner og har haft svært ved at skabe tætte relationer. Det medfører ifølge Connie Yilmaz Jantzen, at de også føler sig ensomme, selvom de er sammen med andre, fordi nærheden mangler.

Det er et prisværdigt initiativ, der ser dagens lys i Roskilde Stift. Ensomhed er enormt tabubelagt og derfor svært at komme ud af. Som kristne fællesskaber har vi et ansvar og gode muligheder for at hjælpe. Men det kræver, at vi er opmærksomme på problemstillingen.

I selve ensomhedens væsen ligger det indbygget, at man ikke bare kommer og spørger om hjælp. Derfor kan man gå meget alene med sine udfordringer, og det forstærker følelsen af ensomhed. Men de mange forskellige fællesskabsformer, som den kristne menighed består af, kan være en hjælp til at komme ud af ensomheden.

Rapporten tegner et billede af, at når man er en del af en større social sammenhæng end den, der kan foregå mellem to mennesker, kan det give en følelse af at være med og tage del i et fællesskab. Når der er nogen,

der har brug for en, er det et stærkt værn mod ensomhed.

Men rapporten gør som nævnt også opmærksom på, at man også kan være ensom, selv om man er sammen med andre. Ensomhed kan indfinde sig midt i et fællesskab, hvor man oplever, at man ikke burde have ensomhedsfølelser, men har dem alligevel.

Ensomhed handler altså ikke kun om at være alene, men først og fremmest om kvaliteten af forholdet til de mennesker, der er i ens liv. Et nært og tæt venskab er det, som tæller. Ifølge rapporten er den langvarige og tilbagevendende ensomhed i voksenlivet særligt kendetegnet ved manglen på nærvær i relationerne. Man bliver alene med tristheden, og der mangler nogen at få støtte fra, når der er noget i livet, der er svært.

I en tid, hvor tendensen i samfundet går i retning af stærk individualisme, er det desto mere vigtigt at være særlig opmærksom på de ensomme personer, som på forskellig vis kommer i berøring med det kristne fællesskab.

HVORFOR IKKE KVINDER?

VURDERING AF CUNNINGHAM OG HAMILTONS BOG OM KVINDERS PRÆSTETJENESTE

AF PETER TECHOW

.....

Det er ikke populært i dag at være imod ordningen med kvindelige præster. Og vi, der anser ordningen for at være i strid med Bibelens lære om mandligt lederskab både i ægteskabet og i menigheden, er i stigende grad under pres.

En stor del af presset kommer naturligvis fra dem – både uden for og inden for kirken – der ikke ønsker at lade Bibelen være autoritet og rettesnor i dette og andre spørgsmål.

Men presset kommer også fra en anden gruppe, som ønsker at være bibeltro, men som argumenterer for, at en ret forståelse af de bibelske tekster indebærer, at kvinder kan tjene på lige fod med mænd i *alle* tjenester, og at det i virkeligheden er en mis-

forståelse og misbrug af Bibelens tekster at fastholde et nej til kvindelige hyrder og lærere i menigheden.

Et eksempel på det sidste er Loren Cunningham (kendt som grundlæggeren af Youth With A Mission, på dansk: Ungdom Med Opgave (UMO)) og David Hamiltons bog *Hvorfor ikke kvinder?*, som rummer en udførlig argumentation for ovennævnte synspunkt.

"Med denne bog sætter Loren Cunningham og David Hamilton et *punktum i debatten* og sætter én gang for alle kvinder fri til at tjene med et solidt bibelsk grundlag bag sig" (min kursivering), står der på bogens bagside.

Det er unægteligt store ord! Min vurdering er imidlertid, at den er ganske langt fra at kunne leve op til dem. Tværtimod bekræf-

tede læsningen mig faktisk – på en bagvendt måde – i, hvor vanskeligt det er på en troværdig måde at udlægge de bibelske tekster således, at enhver form for tjenestodeling ophæves.

Det er ikke muligt her at imødegå alle de argumenter, der fremføres i bogen. Jeg vil nøjes med nogle få overordnede betragtninger og dernæst se på bogens behandling af nogle af de bibelske nøgletekster vedrørende dette spørgsmål.

To generelle problemer

For det første må det siges, at det er en svaghed ved bogen, at dens forfattere aldrig gør sig umage med at formulere problemstillingen præcist. Det fremstilles ofte i bogen, som om spørgsmålet drejer sig om, hvorvidt evangeliet sætter kvinder fri

Min vurdering; Fordi bogens problemstilling er uklar, bringer dens svar heller ikke nogen klarhed over det *egentlige* spørgsmål

til at tjene (jf. ovennævnte citat fra bogens bagside) – som om det var dét, uenigheden drejer sig om.

Det virkelige spørgsmål er imidlertid ikke, om evangeliet sætter kvinder fri til at tjene, men om denne frihed til at tjene indebærer, at enhver form for tjeneste-differentiering mellem mænd og kvinder ophæves ifølge Bibelen? Fordi bogens problemstilling er uklar, bringer dens svar heller ikke nogen klarhed over det *egentlige* spørgsmål.

For det andet vil jeg nævne, at bogen er præget af en meget stærk retorik, der umiddelbart kan virke meget overbevisende. Men en stærk retorik kan som bekendt somme tider dække over en svag argumentation. I dette tilfælde synes jeg dog ikke, at retorikken formår at skjule svaghederne i argumentationen.

Det gælder ikke mindst i udlægningen af de nøgletekster, som vi nu vil se nærmere på.

Kephale-strukturen

Helt centralt i denne sammenhæng er den såkaldte kephale-struktur, som Paulus udtrykker sådan: "Kristus er hver mands hoved (græsk: kephale), manden er kvindens hoved (kephale), og Kristi hoved (kephale) er Gud" (1 Kor 11,3). Tilsvarende skriver han i Efeserbrevet 5,23: "... en mand er sin hu-

strus hoved (kephale), ligesom Kristus er kirkens hoved (kephale)".

Den klassiske forståelse er, at Paulus her – og en række andre steder – bruger ordet *kephale* i betydningen *leder, overhoved, at have autoritet over*.

Ifølge forfatterne til *Hvorfor ikke kvinder?* udelukker mænd og kvinders ligeværd imidlertid enhver tanke om, at Gud har tildelt mænd en "hoved-" eller "lederfunktion" i ægteskabet og i menigheden. Følgelig argumenterer de for, at *kephale* ikke skal oversættes med *hoved*, men med *kilde* eller *ophav*.

Den forståelse er i de senere år flere gange blevet fremført inden for forskningen uden at have vundet særlig bred tilslutning, da denne betydning af ordet faktisk ikke har kunnet dokumenteres med sikkerhed, hverken før eller på nytestamentlig tid.

Dertil kommer, at Paulus' egen brug af ordet (1 Kor 11,3-10; 12,21. Rom 12,20. Ef 1,22; 4,15; 5,23b. Kol 1,18; 2,10.19) meget klart og indiskutabelt favoriserer oversættelsen *hoved*. Betydningen *kilde* er f.eks. udelukket i Efeserbrevet 1,22: "Og han har givet ham som hoved *over alle ting* til kirken".

Ifølge Cunningham og Hamilton kan Paulus ikke bruge *kephale* i betydning *hoved/autoritet* i Første Korintherbrev 11,3, da det

ikke alene vil være i modstrid med ligeværdet mellem mand og kvinde, men også med ligeværdet i treenigheden mellem Gud (Faderen) og Kristus (Sønnen).

Men sagen er, at verset derimod viser, at ligeværd ikke er i modstrid med en funktionel underordning (i roller og tjeneste) – hverken i treenigheden eller i forholdet mellem mand og kvinde. Selvom Faderen og Sønnen er ligeværdige, skelnes der klart imellem deres roller i såvel skabelsen som frelsen.

Peter Techow; Denne ordning er ikke bundet til en bestemt tid eller kultur, men er gældende til enhver tid og i enhver kultur

Den klassiske forståelse af kephale-strukturen må derfor fastholdes. At manden er kvindens hoved, er lige så gyldig en ordning, som at Kristus er mandens hoved, og at Gud er Kristi hoved.

1 Tim 2,11-15

Paulus skriver: "En kvinde skal lade sig belære i stilhed og underordne sig i alt; men at optræde som lærer [ordret oversættelse: at undervise] tillader jeg ikke en kvinde, heller ikke at bestemme over sin mand [ordret oversættelse: en mand]; hun skal leve i stilhed. For Adam blev skabt først, derefter Eva, og det var ikke Adam, der blev forledt, men kvinden lod sig forlede og overtrådte budet. Men frelses skal hun ved barnefødslen – hvis de da holder fast ved tro og kærlighed og hellighed med besindighed" (1 Tim 2,11-15).

Den klassiske tolkning er, at Paulus her giver et generelt forbud mod, at en kvinde underviser i menighedens forsamling eller udøver autoritet over en mand, og at han begrunder dette forbud dels med skabelsen, dels med syndefaldet. Dermed er forbuddet hverken tidsbestemt eller kulturelt betinget, men derimod gældende til enhver tid og i enhver kultur.

Cunningham og Hamilton afviser denne

klassiske tolkning og fremsætter i stedet en ny og meget ejendommelig tolkning.

De hævder, at Paulus' ord er rettet imod én bestemt kvinde, der fremførte vranglære i menigheden. Paulus ville "lukke munden" på denne bestemte, unavngivne, kvinde, ikke fordi hun var kvinde, men fordi hun var vranglærer.

At Paulus i kapitel 2,11-15a må have haft én bestemt kvinde i tanke, begrunder Cunningham og Hamilton med, at Paulus i 2,9-10 skriver *kvinder* (flertal), men i 2,11-15a skriver en *kvinde* (ental), inden han i 2,15b igen skifter til flertal.

Det betyder ifølge Cunningham og Hamilton, at taleforbuddet i 2,11-12 kun gælder denne bestemte kvinde, og at 2,13-14 enten må forstås som en tilbagevisning af indholdet i den vranglære, hun fremførte, eller som en sammenligning af denne kvinde med Eva.

På denne baggrund afviser Cunningham og Hamilton altså, at Paulus giver et generelt forbud mod, at en kvinde underviser eller udøver autoritet over en mand, som er begrundet i skabelsen og syndefaldet.

I mine øjne er Cunningham og Hamiltons tolkning af disse vers meget usandsynlig, grænsende til det umulige. Det eneste naturlige er at forstå det ubestemte *en kvinde*

i generel betydning, og hvis Paulus havde haft én bestemt kvinde i tanke, ville han sprogligt let kunne have præciseret dette.

Hvordan kunne Timotheus, som Paulus skrev til, i øvrigt være sikker på, hvem denne bestemte kvinde, som Paulus hentydede til, var? Endvidere fremgår det ikke af teksten selv, at Paulus' ord i disse vers er rettet imod vranglære. Det må læses ind i teksten.

Desuden virker Cunningham og Hamiltons forklaring på, hvordan v.13-14 ("for ...") begrunder deres tolkning af v.11-12, diffus. Og endelig bryder deres tolkning – som bygger på skiftet fra flertal (v.9-10) til ental (v.11-15a) og tilbage til flertal (v.15 b) – sammen i vers 15b. For v.15 giver ingen mening, hvis *hun* i v.15a er den bestemte kvindelige vranglærer, som Cunningham og Hamilton hævder.

1 Kor 14,34-36

Paulus skriver også: "Som i alle de helliges menigheder skal kvinderne tie stille i menighederne. De må ikke tale, men skal underordne sig, sådan som loven også siger. Men hvis de vil have noget at vide, skal de spørge deres mænd hjemme, for det sømmer sig ikke for en kvinde at tale i menigheden. Eller er det fra jer, Guds ord er udgået, eller er det kun jer, det er nået til?" (1 Kor 14,34-36).

Peter Techow, f. 1973
Frimenighedspræst

Ifølge en klassisk tolkning skal Paulus' ord i disse vers ikke forstås som en særskilt vejledning til Korinthermenigheden, som blot skyldtes særlige problemstillinger i Korinth. Derimod gør Paulus her samme ordning gældende "som i alle de helliges menigheder".

Paulus henviser i v.34 til "loven", som i denne sammenhæng bedst forstås i betydningen *Skriften* – sandsynligvis med særlig reference til den ordning for forholdet mellem mand og kvinde, som Paulus finder i skabelsesberetningen. Følgen af denne henvisning er, at denne ordning ikke er bundet til en bestemt tid eller kultur, men er gældende til enhver tid og i enhver kultur.

At der dog ikke kan være tale om et *absolut* taleforbud, fremgår af, at kvinder både kunne bede og profetere i menighedens forsamling (ifølge 1 Kor 11). Det må derfor dreje sig om "at tale" på en måde, som bryder med underordningsbuddet og indebærer udøvelse af autoritet over mænd i menigheden. Konteksten kunne tyde på, at det drejer sig om læremæssig bedømmelse af profetisk tale. I lyset af 1 Tim 2,12 kan der også være tænkt på "tale", der indebærer læremæssig undervisning.

Hovedpunkterne i den alternative tolkning, som Cunningham og Hamilton frem sætter, er kort sagt følgende:

- "Som i alle de helliges menigheder" skal knyttes til det forudgående, ikke det følgende.
- Når Paulus påbyder kvinderne at tie, ikke at tale, men at underordne sig, er meningen blot, at de ikke må forstyrre gudstjenesten, men at de skal tie stille og vente med at tale, indtil det er deres tur. Henvisningen til "loven" i v.34 er således sandsynligvis en henvisning til Sl 37,7a: "Vær stille over for Herren, vent på ham".
- Sætningen "For det sømmer sig ikke for en kvinde at tale i menigheden" gengiver ikke Paulus' egen mening, men er en gengivelse af, hvad nogle i menigheden i Korinth mente. En mening (i citatform), som Paulus tager afstand fra. Man vil derfor oversætte v.35b-36 således: "For det sømmer sig ikke for en kvinde at tale i menigheden.' Vås! Er det fra jer, Guds ord er udgået, eller er det kun jer, det er nået til?"

Jeg har endnu ikke mødt en tolkning af dette tekstafsnit, som er helt uden svagheder og problemer. Men jeg finder unægteligt denne alternative tolkning langt mere problematisk end den klassiske:

Punkt 1 er en mulig tolkning, men i mine øjne ikke den mest sandsynlige. Forfatteren mener, at 1 Kor 14,33-34a bør oversæt-

tes: "For Gud er ikke forvirringens, men fredens Gud, som i alle de helliges menigheder". Men dermed forekommer ordene "som i alle de helliges menigheder" at være unødvendige og uden en klar funktion i tankerækken. Ordnes mening og funktion fremstår langt klarere, når de knyttes til de følgende.

Punkt 2 er ikke særlig sandsynlig – hvis ikke umulig. Paulus' henvisning til "loven" i v. 34 er næsten med sikkerhed en henvisning til 1 Mos 2,20b-24 og rækkefølgen i skabelsen af manden og kvinden, idet Paulus netop henviser hertil to andre steder, hvor han også er inde på kvinders roller (1 Kor 11,8f og 1 Tim 2,13).

Punkt 3 er svær at se som andet end en bortfortolkning, idet den – helt uden noget grundlag i teksten – kræver, at Paulus modsiges et udsagn, der umiddelbart fremstår som hans eget. Og det er værd at bemærke, at *hele* Cunningham og Hamiltons tolkning af disse vers står eller falder med dette punkt. Jeg mener, den falder.

Konklusion

Min konklusion er således, at bogen *Hvorfor ikke kvinder?* ikke kan anses for at være et væsentligt eller troværdigt bidrag til debatten om kvinders tjeneste.

HVORFOR LUTHERSK – I DAG?

AF JAN BYGSTAD

Spørgsmålet i overskriften stilles antageligt af ikke så få kristne. Begrebet *luthersk* signalerer for mange en unødvendig skillelinje – det må da være godt nok slet og ret at kalde sig for kristen, siges der ofte.

Man mener, at de mange skillelinjer, som findes inden for kristenheden, medfører et negativt vidnesbyrd. Det ville være meget bedre, hvis vi kunne stå sammen og være ét. Internationalt set signalerer betegnelsen *luthersk* desuden – desværre – ofte, at man står for en liberal og bibelfornægtende teologi.

Et forældet spørgsmål?

Dernæst er der mange i dag, som spørger sig selv, om ikke hele det lutherske projekt,

som stammer tilbage fra reformationsårhundredet, er blevet forældet nu til dags. Man medgiver gerne, at behovet for at få en nådig Gud dengang var det vigtigste emne, mennesker var optaget af. Og at den lutherske genopdagelse af evangeliet repræsenterede det bedste og sjælesørgerisk klareste svar på spørgsmålet.

Men i dag er der andre spørgsmål, mennesker er optaget af. Ingen spørger efter en nådig Gud længere. Derfor ser man på det, som er lutherdommens hjertesag, som noget, der er irrelevant. Skal kirken med sin forkyndelse få det moderne menneske i tale, må den i stedet beskæftige sig med det, som dagens mennesker er optaget af, og tage sig af det, som mennesker nu til dags føler, er deres behov.

Til det sidste punkt er der det at svare,

at spørgsmålet om at opnå en nådig Gud, aldrig er et spørgsmål, et menneske af sig selv finder på at stille. Det er et spørgsmål, som kun kan opstå gennem Guds ord. Og det er faktisk en af forkyndelsens hovedopgaver.

Spørgsmålet om at få en nådig Gud forudsætter et minimum af kendskab til Bibelen, især kundskab om, hvad bibelen lærer os om, hvem Gud er: at han er skaberen, den almægtige og hellige, og at han er jordens dommer, som enhver skal stå til regnskab over for.

Den sandhed har mennesket til alle tider været på flugt fra, ikke bare det moderne menneske. I dagens vestlige kultur kommer det ofte til udtryk på den måde, at man siger, at "hvis der i det hele taget findes en Gud, er det en selvfølge, at han skal være

Jan Bygstad; Det bibelske evangelium bliver meningsløst, hvis mennesket ikke opfatter sig selv som en synder, som har med en hellig Gud at gøre

nådig og godtage mig, sådan som jeg er."

En dommens Gud vil man ikke vide af. "Gud tilgiver nok, det er jo hans arbejde," sagde Voltaire. Dermed satte han også ord på det moderne menneskes tro på, at nåde er noget, vi har krav på, ligesom vi også kan stille Gud til regnskab, når livet går os imod.

Postmodernismens åndsklima

Alt dette er udtryk for den rådende *antinomisme* (forkastelse af loven, *red.*) i tiden. Antinomismen er modvillig over for Guds bud og Guds lov. Den er i det hele taget imod, at Gud vil have retten til at stille krav til mennesket. Så er det meget mere behageligt for mennesker at stille krav til Gud.

Den postmoderne filosof Foucault mener ligefrem, at det at sige til mennesker, at noget er rigtigt og noget andet forkert, er et overgreb og repræsenterer en metode til at kunne herske over andre mennesker. Det siger sig selv, at i et sådant åndeligt klima bliver det at kalde mennesker til omvendelse ikke velset. Og det at tale om, at noget er synd imod Guds bud, opfattes typisk som et udtryk for "mørkemands tale".

Men er der ingen lov, bliver der heller ikke noget evangelium. Det bibelske evangelium bliver meningsløst, hvis mennesket ikke

opfatter sig selv som en synder, som har med en hellig Gud at gøre. Hvad skal man så med en stedfortræder, som skal sone ens synd? Hvorfor behøver man så at bede Gud om syndernes forladelse, når det er så meget nemmere bare at tilgive sig selv?

Vi står til regnskab for Skaberen

I mødet med disse åndsretninger og med disse tanker, som gør sig gældende nu til dags, må der lyde en opfordring til forkyndelsen om at stå fast på Bibelens tale om, hvem Gud er, og hvem mennesket er.

Det er netop det, Paulus gør i sin *tale på Areopagos* (ApG 17,22-31). Det er den eneste tale i NT, som har adresse til mennesker, som er helt kirke- og bibelfremmede. I talen begynder apostlen med at forkynde om Gud som skaberen – og om mennesket som hans skaberværk (v.24-29).

Det indebærer, at mennesket er en skabning, som må stå til regnskab over for Gud, og det siges også, at Gud selv har udpeget den, som skal være dommer over levende og døde (v.30f). For *det* er virkeligheden, siger apostlen: Derfor "befaler han nu mennesker, at de alle og overalt skal omvende sig" (v.30b).

Gud kommer ikke med en høflig henstilling: "Kan du tænke dig at forandre livsstil?"

Nej, han kommer med en befaling, en befaling, som kræver omvendelse hos os.

Dermed siges der to afgørende ting: Som skaberen af alle ting viser Gud sig som Gud, hvorfor han har retmæssigt krav på mennesket. Mennesket er på sin side – som skabning – henvist til at bøje sig for den almægtige og hellige Gud. Her er der ikke mulighed for parlamentaren eller protest. Det afgørende er ikke, hvilke spørgsmål jeg måtte have at stille til Gud, men hvad Gud vil spørge mig om.

Sådan forkynder Paulus *loven*: Loven er intet andet end en åbenbaring af Guds hellighed og majestæt, og den er derfor absolut. Loven sætter mennesket på plads. Loven fratager mennesket dets indbildning om egen autonomi (at man selv sætter normerne, *red.*). Loven stiller mennesker til regnskab. Loven kalder til omvendelse.

Loven peger på det første bud: "Du må ikke have andre guder end mig!" Loven afslører sandheden om det faldne menneske: I al sin selvretfærdighed er det en afgudsdyrker, som har sat sit eget ego i Guds sted. Loven råber til samvittigheden hos os: "Skyldig, skyldig!"

Hvor dette bliver hørt og taget imod, opstår det samme spørgsmål, som lød efter Peters tale på pinsedag: "Hvad skal vi gøre" ➤

Jan Bygstad, f. 1952

Præst i Det Evangelisk-Lutherske Kirkesamfund, Bergen, Norge

for at blive frelst?" (ApG 2,37). Forkyndelsen havde hos tilhørerne skabt spørgsmålet om, hvordan man får en nådig Gud. Og hvor dette spørgsmål stilles af hjerter, som er ramt af Guds ord, bliver der en tørst efter evangeliet, efter at høre om ham, som kom "for at opsøge og frelse det fortabte."

En aktuel fortolkningsnøgle

Vi indser ud fra disse eviggyldige bibelske sandheder, at det, som er noget af det mest centrale i den lutherske tro og bekendelse – sandheden om lov og evangelium – i høj grad må være aktuelt også for nutidens mennesker. Men det er forkyndelsen, som gør det aktuelt. For i sand bibelsk forkyndelse stilles mennesket under Guds tiltale: Gud kommer ikke det faldne menneske i møde på dets egne præmisser, men tvinger mennesket til at møde ham på *hans* egne præmisser.

I *Konkordieformelen* (det sidste af de lutherske bekendelsesskrifter, fra 1570) står der: "Forskellen mellem lov og evangelium er et særligt herligt lys, som tjener til, at Guds ord bliver forkyndt på rette vis og de hellige profeters og apostles skrifter rigtigt forklaret og forstået ..." (FC SD 5.1).

Det betyder, at Gud i og med dette "herlige lys" har givet en fortolkningsnøgle til

den hellige skrift, en fortolkningsnøgle, som ikke bare bevirker, at skrifterne forstås rigtigt, men som også giver klarhed omkring troen. En sådan troens afklarethed er helt nødvendig, for at samvittigheden skal få fred, og for at troen ikke skal fare vild i lovisk stræberi.

Det er denne troens sandhed, som har sin kerne i læren om retfærdiggørelsen for Kristi skyld, uden nogen medvirken fra vores side (Rom 3,21-28). Den trossandhed kaldte Luther "den artikel, kirken står og falder med."

Loviskhed er altid et udtryk for, at man har sammenblandet lov og evangelium – i stedet for at kunne holde dem adskilt, som de bør være. Kun når man er i stand til at holde lov og evangelium klart adskilt, kan evangeliet lyde rent og klart, sådan som det er formuleret i bekendelsesskrifterne. Hvor lov og evangelium sammenblandes, bliver det til farisæisme og lovtrældom, stræberi og fortvivlelse.

Det er den lutherske kirkes skat, at disse sandheder er markeret og erkendt klarere end i nogen anden teologisk tradition. Samtidig er det en erkendelse, som må indses igen og igen i hver ny generation. Det er slet ikke selvindlysende; det må tilkæmpes og fornyes hele tiden.

Problemet er ofte, at ordene og tros-sandhederne nok kan lyde så velkendte, og derfor så selvindlysende, at man let tænker, at der er andre sager, som "brænder på", og som er langt vigtigere at engagere sig i. Da står man i fare for, at disse mange gode og vigtige sager kommer til at skygge for selve sagen. Den sag har ofte været samlet i de tre slagord: *Kristus alene, troen alene og Skriften alene*.

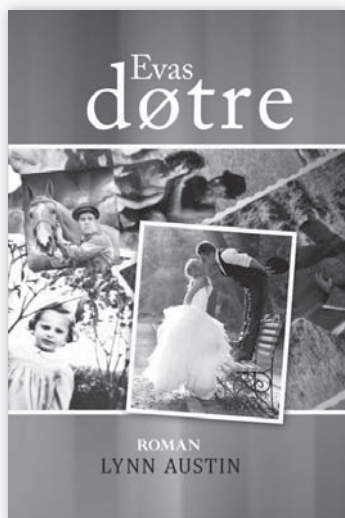
Disse sandheder må vi aldrig vokse fra, men bare trænge stadig dybere ind i.

Artiklen har været trykt i avisen *Dagen* d. 3.9. 2014.

Oversat af Jørgen Bonde og let bearbejdet af red.

Om bogen; Det er kvindernes historier om muligheder og vilkår til forskellige tider, der kommer til at stå i centrum

AF KRISTINA OLOFSON

Evas døtre

Lynn Austin

Lohse, 2015

416 sider, kr. 299,95

Evas døtre er en slægtsroman af den amerikanske forfatter Lynn Austin. Forsiden prydes af romantiske bryllupsbilleder, og på bagsideteksten omtales en forfærdelig familiehemmelighed, så der er lagt op til både kærlighed og spænding. Det bliver således også allerede her klart, at bogen er tiltænkt en kvindelig læserskare.

Rammefortællingen foregår i 1980 i USA, hvor 80-årige Emma Bauer skal flytte på plejehjem og får hjælp af sin datter Grace og sit barnebarn Suzanne. Mens de tre generationer pakker Emmas ejendele i flyttekasser, vælder minder og hemmeligheder frem. Grædekoppen, kulørte glas og gamle breve er blot nogle af de genstande, som fortæller historien om det usædvanlige liv, den selvstændige Emma Bauer har levet.

Bogen rummer flashbacks til 1800-tallets Tyskland, hvor Emmas forældre boede. Vi følger i disse flashbacks, hvordan Emmas mor er nødt til at forlade sin familie i Tyskland og følge sin mand Friedrich til USA, hvor han bliver præst i en tysk, protestantisk kirke i nybyggerbyen Bremenville.

Ud over rammefortællingens handling får vi også de tre kvindelige hovedpersoners personlige historier. Især deres valg vedrørende kærlighed, arbejde og børn. Og konsekvenserne af disse valg fylder meget.

Kvindeskæbner i kristent perspektiv

Således fortælles fire generationers familiekrønike fra kvindernes synsvinkel, og det er ægteskab, moderskab, kønsroller og det bibelske syn på mand og kvinde, som er det gennemgående tema.

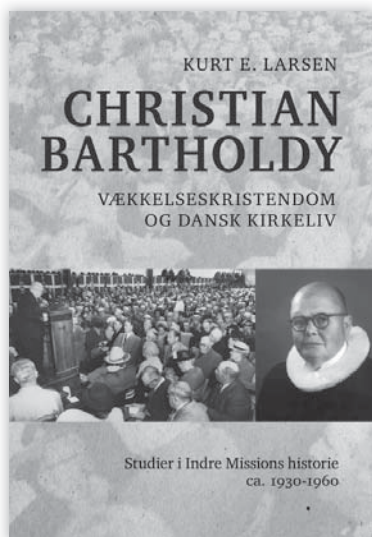
Den omtalte hemmelighed er med til at drive handlingen fremad, men jeg synes ikke, at dette spændingselement skygger for resten af handlingen. Det er kvindernes historier om muligheder og vilkår til forskellige tider, der kommer til at stå i centrum.

Titlen *Evas Døtre* og et bibelvers på titelbladet viser bogens intention om at behandle kvinderollen i bibelsk perspektiv. Dette tema udfoldes eksplicit igennem hele romanen, bl.a. i kvindernes samtaler og i deres tanker. Og efter min mening forekommer det til tider lidt påtaget og belærende.

Jeg synes, at det syn på ægteskab og kønsroller, som kommer til udtryk i bogen, er godt og bibelsk. Det ærgrer mig dog, at pointerne indimellem er lidt *for* tydelige – forfatteren vil være sikker på, at læseren opfatter dem.

Men når det er sagt, så er *Evas Døtre* en spændende og letlæst roman om kvindeskæbner set fra et kristent perspektiv.

AF LARS MORTHORST CHRISTIANSEN

Christian Bartholdy – vækkelseskristendom og dansk kirkeliv

Kurt E. Larsen
Forlaget Kolon, 2015
718 sider, kr. 349,95

Hvornår har du sidst læst en teologisk doktorafhandling? Måske har du aldrig turdet give dig i kast med den tunge genre, men nu har du chancen. Lektor i kirkehistorie på Menighedsfakultetet Kurt E. Larsen har skrevet en lærerig, spændende, forståelig og tankevækkende afhandling om Christian Bartholdy, der var Indre Missions (IM) formand fra 1934 til 1959. En farverig person, som var formand i mange år og debattør indtil sin død i 1976.

Lærerig kirkehistorie fra nyere tid

Det er altså nyere kirkehistorie, som en del kan huske, og en tid med mange drøftelser og beslutninger, som stadig har følger for dansk kirkeliv. Og det er en person, som mange husker som forkynder, debattør og profil, der her bliver taget under grundig behandling.

Bogen er ikke en egentlig biografi. Vi får

meget lidt at vide om Christian Bartholdy som person, kun at han er født i Laurbjerg præstegård som den ældste af en stor søskendeflok. Han blev først præst et par steder i Himmerland, hvor han oplevede vækkelse et sted og "efterhøst" et andet sted. Senere blev han præst i Haslev, hvor han var en kendt skikkelse, indtil han gik på pension i 1954.

Han kom i IM's hovedbestyrelse i 1929 som en modvægt til de gamle fra Becks tid. Bartholdy var repræsentant for det mere kulturåbne og nationale.

Bogen er bygget op om de teologiske emner, som optog Bartholdy og samtiden. Det er tydeligt, at Kurt E. Larsen har gennemgået et enormt materiale. Artikler, breve og forhandlingsprotokoller er blevet læst og sat i system, så vi som læsere får et billede af Bartholdy og samtiden.

Vækkelse – på bekostning af bibelsyn og dogmatik

Et af de emner, som blev retningsgivende i alt, hvad Bartholdy senere beskæftigede sig med, var *vækkelse*. Hans store bøn, hans store livsprojekt som præst og som formand for Indre Mission var: vækkelse. Kurt E. Larsen påviser, at ønsket om vækkelse var en vældig energi og drivkraft for Bart-

Om bogen; Den er bygget op om de teologiske emner, som optog Bartholdy og samtiden

holdy. Men bogen viser også, at dette ensidige fokus på én side af kirkeliv og kristenliv kan skabe usikkerhed, zigzag-kurs og blinde vinkler i forhold til mange andre vigtige ting. Det betød f.eks. en økumenisk åbenhed over for andre, der havde vækkelsen som hovedpunkt, mens øvrige væsentlige lærepunkter fik mindre betydning.

Kurt E. Larsen foretager næsten en teologisk obduktion af Bartholdy, ud fra de mange kilder, hvor der bliver vist et enormt overblik. Det er lærerigt og spændende at få vendt mange af de dogmatiske begreber og emner i forhold til en konkret person og hans virke. Det berører emner som omvendelse og dåb, embedsforståelse, bibelsyn og bibelbrug, kirkesyn, Danmark som et kristent land, de ti bud og offentligheden, sekularisering og kulturåbenhed. En del af emnerne har Bartholdy en klar holdning til, men meget bliver også styret af "vækkelses-brillerne", traditionen og tiden.

Tråde og kampe fra dengang til i dag

Bartholdys tid er også levende kirkehistorie, forstået på den måde at mange af de emner og kampe, der blev kæmpet på hans tid, har tråde til og konsekvenser for vores tid. Det gælder f.eks. ordningen med kvinde-

lige præster, som blev indført i hans tid som formand for Indre Mission, kristne og politik, folkekirken som mulighed og begrænsning og udfordringerne i det tværkirkelige arbejde.

Samtidigt var Bartholdys tid også præget af de tre store kirkelige retninger, som skulle bringes ind i den moderne tid: 1) Tidhverv, der med skarp akademisk debat prægede og satte gang i mange debatter, 2) Grundtvigianismen, som prægede meget skoleliv og folkeliv, og 3) Indre Mission, som kirkeligt og folkeligt havde et vældigt tag i befolkningen, men som også var den konservative bevægelse, der skulle finde sin plads i en moderne tid.

En del var bekymrede for den kulturåbne tilgang, Bartholdy havde. Det affødte også historiske modreaktioner i generationerne efter, men han sad uanfægtet i 25 år som formand.

Grundig og letlæst

Kurt E. Larsens afhandling er meget grundig. Og mange vil nok lade sig afskrække af 718 sider og 2812 noter undervejs. Men bogen er på trods af sit faglige niveau letlæst og tilgængelig, når man tænker på, at det er en teologisk doktorafhandling. Der er gode eksempler fra breve og artikler, som

selvfølgelig skal dokumentere de forskellige påstande, men som samtidigt giver historien liv, og læseren får en god kirkehistorisk indsigt.

Så vil du vide mere om vores nyere kirkehistorie, vil du udfordres omkring et væld af teologiske emner, der møder en praktisk hverdag, og vil du vide, hvordan mange af vor tids kirkelige udfordringer, stridspunkter og positioner er blevet behandlet de sidste 100 år, så er Kurt E. Larsens bog om Christian Bartholdy god at få forstand af!

Om bogen; Forfatteren formår at bruge teksterne både til understregning af trossandheder, men også til personlig selvransagelse for den enkelte

AF ANDREAS MUNK

Tro i frafaldets tid

Roar Steffensen

Lohse, 2015

32 sider, kr. 49,95

Dette bibelstudiehæfte er ikke for nybegyndere, og spørgsmålene lægger ikke op til søndagsskolesvar. Studieoplæggene tager afsæt i tekster fra Kongebøgerne om profeterne Elias og Elisa, som levede i en tid præget af frafald fra Gud. En tid, som ifølge studiehæftets introduktion kan sammenlignes med i dag – med afgudsdyrkelse, religionsblanderi og forkastelse af Guds herredømme.

Der gives først en kort beskrivelse af den historiske kontekst, teksterne befinder sig i, og dertil en vejledning for, hvordan studierne kan gennemføres.

Til hvert tekstafsnit knytter sig en række spørgsmål til refleksion og samtale. Og her lægges der ikke bare op til teoretiske eller dogmatiske svar. Forfatteren formår at bruge teksterne både til understregning af trossandheder, men også til personlig selvransagelse for den enkelte.

Spørgsmålene er udfordrende og går ofte tæt på, så man ikke så let bliver færdig. Eksempelvis fra 1. studie: "Når Elias byder den

fattige og sultne kvinde [i Sarepta] først at give ham brød, siger han egentlig: 'Stol på Gud og sæt ham først i dit liv, så skal du se hans kraft.' Sætter I Gud først i jeres liv? Har I erfaret hans kraft?"

Indimellem bliver det dog lige avanceret nok, når der f.eks. i studie 3 henvises til forklarelsen på bjerget fra Matthæusevangeliet 17 og spørges: "Hvorfor var netop Moses og Elias til stede?"

Det kan også indimellem være svært at se den røde tråd fra spørgsmål til spørgsmål, og dermed kan samtalen i gruppen komme til at stritte i mange retninger. Det er en logisk konsekvens af, at studierne ikke er temaorienterede, og her vil det være en fordel med en aktiv og velforberedt studieleder.

Hvert af de syv studier indledes med et afsnit om "Tekstens indhold og budskab". I studierne opsætning præsenteres man først herefter for selve bibelteksten, men indledningsafsnittet er så summarisk og kompakt i sin form, at det vil være mere hensigtsmæssigt at have læst bibelteksten først.

Målgruppen for studiehæftet er ikke klart defineret, men det synes at forudsætte et erfarent trosliv. Hæftet er et godt redskab i bibelstudiegruppen til trosstyrkelse og åndelig bevidstgørelse midt i en frafaldstid.

BUDSKABET I NY INDPAKNING

Fra næste nummer får Budskabet et nyt design. Vi ønsker dermed at gøre tidsskriftet mere indbydende og læsevenligt. Der kommer farver, flere billeder, ny skrifttype og højere format.

Indholdsmæssigt har vi ikke planer om ændringer. Der vil fortsat være samme antal artikler af samme længde som hidtil. Og vi vil bestræbe os på at leve op til vores profil:

- Fordybelse i bibelsk og luthersk tro
- Analyse af tidens strømninger
- Inspiration til kristent liv og mission.

Der er en stribe interessante artikler i støbeskeen for 2016, herunder flg. temaer:

VI TROR PÅ KØDETS OPSTANDELSE

BØRN OG GUD

ARVEN FRA ROSENIUS

JA, VI TROR PÅ SKABELSEN

SIGT MOD MÅLET

BIBELBRUG – JA, MEN HVORDAN?

Vi håber, du får glæde af Budskabet i ny indpakning, og at du vil være med til at sprede et godt rygte om det. Bed også gerne for såvel skribenter som redaktion.

Udgiver

Luthersk Mission
Industrivænget 40
3400 Hillerød

Helbredelse og undere i dag

Hvordan forholder vi os til Bibelens løfter om helbredelse ved bøn?

Hvad indebærer det for vores indstilling til sygdom og helbredelse?

Hvordan kan vi praktisere forbøn for syge på en sund måde?

lm

LUTHERSK MISSION

budskabet.dk

FORDYBELSE I BIBELSK OG LUTHERSK TRO

ANALYSE AF TIDENS STRØMNINGER

INSPIRATION TIL KRISTENT LIV OG MISSION